

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра економіки і підприємництва

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри

_____ Петро КРУШ

“ ____ ” _____ 2021 р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнес-підприємства»

спеціальності 051 «Економіка»

на тему: «Економічне обґрунтування напрямів зростання ефективності

виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Виконала: студентка IV курсу, групи УЕ-71

Гамідова Діана Максудівна

Керівник к.е.н., професор Круш П. В.

Консультант з економіко-математичного

підрозділу к.е.н, доц. Кузьмінська Н.Л.

Рецензент к.е.н, доц. Савченко С. М.

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає
запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студентка _____
(підпис)

Київ – 2021 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва**

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
Напрямок підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
_____ Петро КРУШ
«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу студенту
Гамідовій Діані Максудівні

1. Тема роботи Економічне обґрунтування напрямків збільшення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», керівник роботи Круш Петро Васильович, к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва, затверджені наказом по університету від «21» травня 2021 р. №1248-с

2. Строк подання студентом роботи: 04.06.2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», статистична звітність підприємства, законодавчі та інші нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Сутність та характерні риси виробничої діяльності підприємства
- 1.2. Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства
- 1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства

II. ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПИВОВАРНІЙ ЗАВОД»

- 2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та його загальна характеристика
- 2.2. Аналіз економічного стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»
- 2.3. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства»

2.4. Кореляційно – регресійний аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

ІІІ. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»

3.1. Обґрунтування напрямків підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

3.2. Розкриття доцільності впровадження нової виробничої лінії для вдосконалення діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

3.3. Розрахунок витрат на впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» як напрям підвищення ефективності виробничої діяльності

3.4. Соціально-економічна ефективність від впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи*

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, пункт 2.4	к.е.н., доц. Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	к.е.н., доц. Кривда О. В.		

7. Дата видачі завдання: 10.12.2020 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Затвердження теми науковим керівником	11.12.2020 р.	
2	I розділ написання д/р	29.01.2021 р.	
3	II розділ написання д/р	12.03.2021 р.	
4	III розділ написання д/р	14.05.2021 р.	
5	Попередній захист дипломної роботи	24.05-25.05.2021 р.	
6	Строк подання дипломної роботи на кафедру	01.06.2021 р.	
7	Захист дипломної роботи	14.06-18.06.2021 р.	

Студент

(підпис)

Діана ГАМІДОВА

Керівник роботи

(підпис)

Петро КРУШ

* Консультантом не може бути зазначено керівника дипломного проекту (роботи)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Гамідової Діани Максудівни на тему «Економічне обґрунтування напрямів збільшення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», напрям підготовки 6.030504 «Економіка і підприємництво», КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021, Київ.

Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Робота виконана в обсязі 82 сторінки друкованого тексту, містить 9 рисунків, 32 таблиці та 4 додатків.

Мета роботи полягає у економічному обґрунтуванні напрямків зростання ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Для аналітичного дослідження та розробки пропозицій в роботі використані методи аналізу, синтезу, формалізації, класифікації, групування, табличний та графічний методи, горизонтальний, коефіцієнтний і порівняльний аналіз, прогнозування, калькуляційний метод розрахунку собівартості та методи комп'ютерних технологій.

В роботі запропоновано впровадити нову виробничу лінію для виробництва пива, здійснити аналітичне обґрунтування доцільності використання запропонованих заходів, ефектом від яких стане підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення виробничої діяльності підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних положень, що забезпечують зростання ефективності виробничої діяльності.

Ключові слова: виробнича діяльність, виробництво, обладнання, переоснащення, виробнича лінія, модернізація.

ABSTRACT

Thesis of Hamidova Diana Maksudovna on the topic "Economic justification of the directions of increasing the efficiency of production activities of PJSC" Okhtyrka Brewery ", training direction 6.030504" Economics and Entrepreneurship ", KPI. Igor Sikorsky, 2021, Kyiv.

Thesis consists of an introduction, three chapter, conclusions, list of references and applications.

The work is performed consist of 82 pages of printed text, contains 9 figures, 32 tables and 4 applications.

Purpose is economically substantiate the directions of increasing the efficiency of production activities of PJSC "Okhtyrka Brewery".

Methods of analysis, synthesis, formalization, classification, grouping, tabular and graphical methods, horizontal, coefficient and comparative analysis, forecasting, costing method and methods of computer technology are used for analytical research and development of proposals.

The paper proposes to introduce a new production line for beer production, to carry out the analytical substantiation of expediency of use of the offered measures which effect will become increase of efficiency of production activity of the enterprise.

Object of reaserch - the process of ensuring the production activities of the enterprise.

Subject of research - a set of theoretical, methodological and practical approaches that increase the efficiency of production activities.

Key words: production activity, production, equipment, re-equipment, production line, modernization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність та характерні риси виробничої діяльності підприємства	11
1.2. Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства	18
1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства	24
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»	31
2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та його загальна характеристика	31
2.2. Аналіз економічного стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».....	35
2.3. Оцінка ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»	47
2.4. Кореляційно – регресійний аналіз впливу виробничої діяльності на прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»	52
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»	60
3.1. Обґрунтування напрямків підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»	60
3.2. Розкриття доцільності впровадження нової виробничої лінії для вдосконалення діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».....	62
3.3. Розрахунок витрат на впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» як напрям підвищення ефективності виробничої діяльності.....	68
3.4. Соціально-економічна ефективність від впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»	76
Висновки до розділу 3	82
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	85
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	89
ДОДАТКИ.....	6

ВСТУП

Актуальність теми. Будь-яке промислове підприємство - це сукупність різних підсистем, метою взаємодії яких є отримання готової продукції. Управління та контроль, фінанси і дослідження ринкових тенденцій, зберігання і транспортування продукції - все перераховане однаково важливо. Однак основа функціонування будь-якого підприємства - виробнича діяльність. Саме вона визначає найважливіші параметри системи - обсяги і асортимент випуску, технологію, якість, собівартість та прибутковість підприємства.

На даний момент в Україні існує нестабільна економічна та соціально-політична ситуація, що негативно впливає на весь сектор підприємництва. Виключенням не стали промислові підприємства, що потребують постійного покращення ефективності виробничої діяльності задля забезпечення прибутковості підприємства.

Виробнича діяльність підприємства є центральним процесом серед усіх інших, тому економічна ефективність підприємства прямо пропорційною мірою залежить від неї. Аналіз виробничої діяльності та оцінка її ефективності є завжди одною з найактуальніших тем. Дана проблематика висвітлювалася в працях багатьох вчених, а саме Р. А. Кушваха, Л. С. Захаркіна, І. А. Маркіна, Н. М. Купріна, В. В. Прядко, А. А. Шершнев та інші., проте проблема покращення ефективності виробничої діяльності акціонерних підприємств з боку комплексного підходу, і зокрема ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», залишається актуальною.

Метою дипломного проекту є виявлення змісту та проведення аналізу виробничої діяльності на прикладі приватного акціонерного товариства «Охтирський пивоварний завод», а також надання пропозицій щодо шляхів покращення ефективності виробничої діяльності досліджуваного підприємства.

Завданнями дипломної роботи є:

- Визначити сутність виробничої діяльності підприємства та характерні риси, що їй притаманні;
- Визначити, які існують шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства;
- Розглянути методичні підходи щодо оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства;
- Дослідити господарсько-правові засади функціонування ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та скласти його загальну характеристику;
- Провести аналіз економічного стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»;
- Оцінити ефективність виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»;
- Виявити напрямки підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та навести їх обґрунтування.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес забезпечення виробничої діяльності підприємства.

Предметом дослідження дипломної роботи виступає сукупність теоретичних, методичних і практичних положень, що забезпечують зростання ефективності виробничої діяльності.

Методи дослідження: у даній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. До них відносяться: монографічний, абстрактно-логічний, метод наукового аналізу, формалізації, синтезу, класифікації, групування та узагальнення. Вказані методи дозволили дослідити економічну сутність виробничої діяльності підприємства, обґрунтувати методи та показники оцінки виробничої діяльності, систематизувати фактори впливу та виявити резерви зростання ефективності виробничої діяльності підприємств. Для аналізу економічного стану та виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський

пивоварний завод» було використано наступні методи: системно-структурний, табличний, графічний методи, а також стандартні прийоми аналізу фінансового стану, а саме горизонтальний, коефіцієнтний і порівняльний аналіз. Застосування кореляційно-регресійного аналізу дало змогу визначити фактори впливу виробничої діяльності на прибутковість діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та спрогнозувати їх подальший розвиток. Метод логічного аналізу, прогнозування, калькуляційний метод розрахунку собівартості, методи комп'ютерних технологій, системний підхід використано для обґрунтування та оцінки напрямів збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Інформаційною базою дослідження стали Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», статистична звітність підприємства, а також пакет прикладних програм Microsoft Excel для побудови кореляційно-регресійної моделі та інвестиційної оцінки впровадження проекту.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та економічному обґрунтуванні напрямів підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Дане покращення може бути реалізовано за рахунок впровадження нової виробничої лінії для пива на досліджуваному підприємстві. Даний напрям дозволить збільшити прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» на 16% та зменшити собівартість реалізованої продукції на 9%.

Основні результати дослідження отримали позитивний відгук провідних фахівців ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та подані на розгляд для їх використання в його практичній діяльності (акт впровадження №1204 від 01 червня 2021 року).

Апробація. Основні теоретичні положення і практичні результати дипломної роботи доповідалися на XIX Міжнародній науково-практичній

конференції «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки»
(Київ, КПІ, 27 листопада 2020 року)

Публікації. За результатами виконаних досліджень опубліковано тези:

1. Круш П.В., Гамідова Д.М. Напрями підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки: Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки», 27 листопада 2020. Київ: ІВЦ «Політехніка»

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та характерні риси виробничої діяльності підприємства

Виробнича діяльність є притаманною для всіх суб'єктів господарювання ринкових відносин. Вона може здійснюватися в різних галузях економіки у різній формі фізичними або юридичними особами. Первинною ланкою забезпечення виробничої діяльності виступає підприємство.

Підприємство є самостійним суб'єктом господарювання на ринку, що створене засновниками для виробництва продукції, надання послуг або виконання робіт. Метою будь-якого підприємства є одержання прибутку та задоволення суспільних благ населення.

Найголовнішим процесом на підприємстві є виробнича діяльність, що являє собою виробництва матеріальних благ. [1]

До матеріальних благ можна віднести всі блага, що мають майновий характер та були створені завдяки натуральній та товарній формами організації господарства. До матеріальних благ можна віднести речі, гроші, цінності, дари природи. Дані блага мають предметну форму та людина використовує їх в процесі своєї життєдіяльності.

В цілому виробнича діяльність визначається як сукупність працівників, які виконують певні дії на об'єкт виробництва зі застосуванням засобів праці, які необхідні для того, щоб перетворити задіяні ресурси на готову продукцію. Виробнича діяльність включає в себе виробництво, переробку різних видів сировини на готову продукцію, а також будівництво та надання послуг.

З боку мікроекономіки виробничу діяльність можна характеризувати як діяльність, що має на меті перетворення окремих компонентів в корисний продукт або зміна властивостей, форми продукту.

В цілому мета виробничої діяльності полягає у створенні продукту, його реалізації і отриманні прибутку.

Виробнича діяльність будь-якого підприємства складається з виробничих бізнес-процесів, які, в свою чергу, складаються з господарських операцій. До даних операцій можна віднести постачальницько-заготівельну, безпосередньо виробничу, фінансово-збутову та організаційну види діяльності підприємства. [2]

Для реалізації та здійснення виробничої діяльності на підприємстві повинна бути сформована виробнича система, що являє собою взаємопов'язані і взаємозалежні компоненти, під якими зазвичай розуміють різні ресурси, необхідні для виробництва, і результат виробництва.

Кінцевим результатом виробничої діяльності виступає продукт, що проходить різні стадії виробництва та обробки задля досягнення свого вихідного матеріалу та готовності. Виробництво продукту проходить з використанням певних технологій, що трансформуює понесені витрати на виробництво в готову продукцію.

На рисунку 1.1 представлений взаємозв'язок елементів виробничої системи підприємства. Кожен елемент даної системи виступає як самостійна незалежна складова, що мають свої компоненти.

Виробнича система складається з виробничої та організаційної структури, що пов'язані між собою за рахунок технології, а саме виробничим процесом. На вході до виробничої системи підприємство має замовлення споживачів, законодавчі обмеження, виробничі ресурси та вимоги міжнародних та державних стандартів. Саме з даних компонентів, що є на вході у виробничу систему починається сам процес виробництва.

До виробничої структури можна віднести такі комплекси елементів, як робочі місця, дільниці, цехи та виробництва, які складаються з засобів праці, самої праці та предметів праці.

Організаційна структура складається з таких підсистем як виробничі процеси, склад елементів, виробнича інфраструктура, підготовки виробництва та управління.

На виході з виробничою системи ми отримуємо готову продукцію з номенклатурою, асортиментом, якістю та кількістю; послуги виробничого характеру; сервісне обслуговування експлуатації виробів та інформацію.

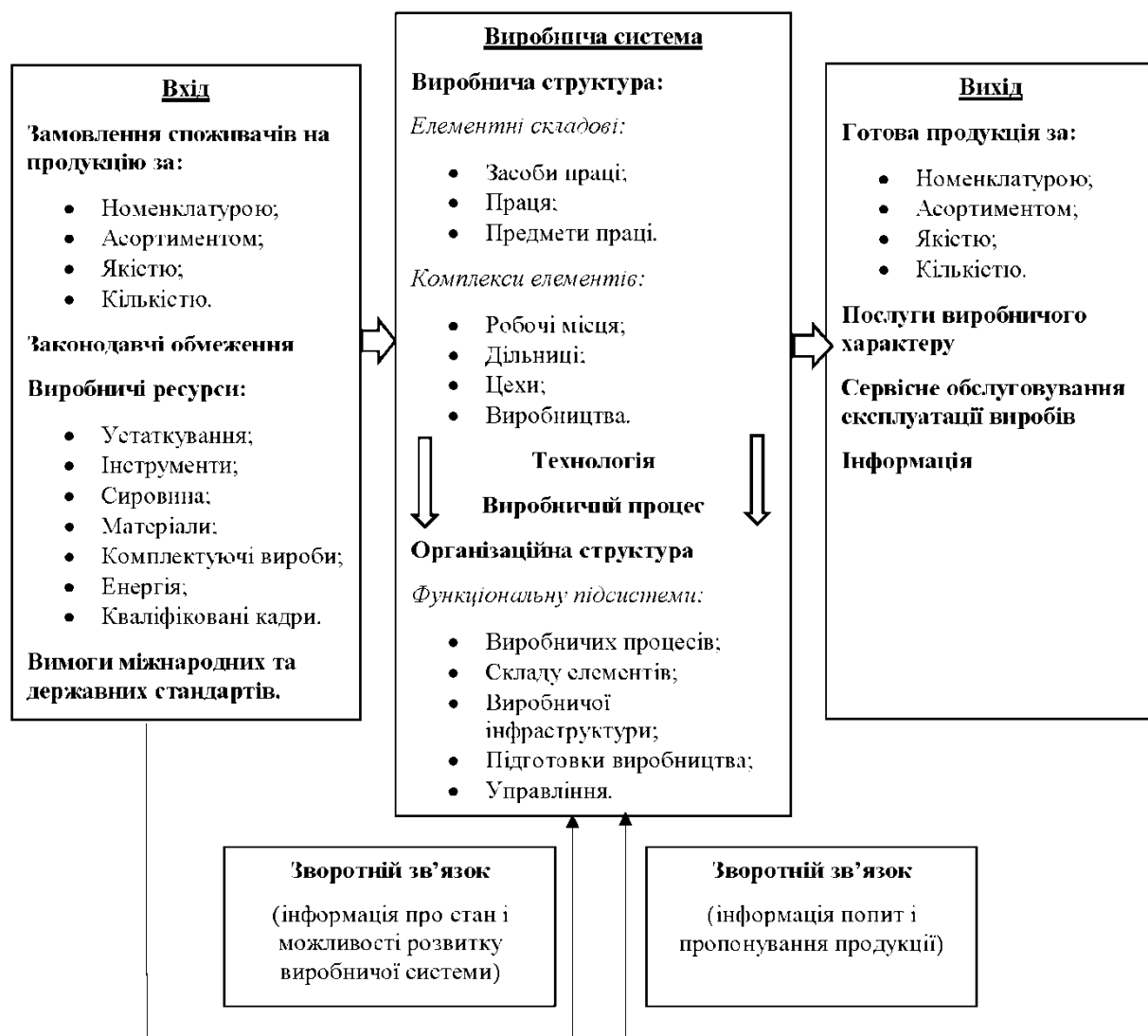


Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок елементів виробничої системи підприємства

Джерело: створено на основі [2]

Для ефективного функціонування виробничої системи існує система управління виробничою діяльністю, що в свою чергу складається з взаємопов'язаних функцій і структурних елементів, які сприяють реалізації підприємством всіх виробничих цілей та завдань.

Розглянемо детальніше сукупність функцій, що здійснюють управління виробничою системою. Всі функції є різноманітними та стосуються різних об'єктів діяльності, завдань та цілей. Наведемо класифікацію даних функцій за наступними ознаками:

- За ознакою керованого об'єкта: підприємство, цех, дільниця, бригада, агрегат (робочий).
- За ознакою однорідності: загальні та спеціальні.
- За ознакою діяльності: економічна, організаційна, соціальна.
- За змістом праці: наукові дослідження, підготовка виробництва, оперативне управління, постачання і збут, техніко-економічне планування та аналіз, бухгалтерський облік, управління кадрами, планування і облік праці та заробітної плати, планування та облік фінансів.
- За характером виконуваних завдань: планування, організація, регулювання, контроль, облік та аналіз, стимулювання.

Функції управління являють собою поділ, спеціалізацію праці в сфері управління, що в свою чергу мають на меті визначення основних стадій реалізації впливів на відносини людей в процесі виробництва. До функцій управління можна віднести організацію, нормування, стимулювання, мотивування, планування, координацію, облік, контроль та аналіз, регулювання виробничою діяльністю тощо.

Наступною функцією є функція організації виробництва. Дана функція має пряме відношення до систему управління виробничим процесом, адже вона характеризує її властивості, склад та структуру, взаємозв'язок та сам процес взаємодії даних елементів. Що стосується виробничого підрозділу на підприємстві

та кожного окремого його цеху функція організації відображає структуру керованої та всіх керуючих систем, їй притаманні та забезпечують сам процес виробництва продукції. Функція організації має цілеспрямований вплив на працівників підприємства, що реалізують виробничий процес [3].

Для того, щоб вдосконали процес організацій виробництва постає необхідність в вдосконаленні самої системи управління підприємством та навпаки, для вдосконалення управління на підприємстві неможливе без покращення системи організації виробничих процесів підприємства. Якщо дана умова не дотримується, виникає дисбаланс між рівнями організації виробничого процесу та системи управління.

Розглянемо детальніше організацію управління. Вона являє собою сукупність різних прийомів та методів раціонального поєднання елементів і ланок керуючої системи, її взаємозв'язок з керованим об'єктом та іншими керуючими системами в часі і просторі. Тобто організація управління має на меті забезпечення створення сприятливих умов для досягнення поставлених цілей у встановлений період часу при мінімальних витратах виробничих ресурсів.

Функція нормування розглядається у розрізі розробки науково-обґрунтованих розрахункових величин. Вони встановлюють якісну та кількісну оцінку всіх елементів, що використовуються в процесі виробництва і управління підприємством. Дана функція розраховує календарно-планові нормативи, до яких можна віднести виробничі цикли, розміри партій, заділів деталей тощо. Вони слугують основою планування, а також визначають тривалість і порядок руху предметів праці в процесі виробництва.

Також на підприємстві застосовуються нормативи для визначення техніко-технологічного рівня продукції, що виробляється а підприємстві. До таких нормативів можна віднести стандарти та технічні умови виробництва. Важливою

ланкою на підприємстві є нормативні документи. Вони характеризують права і обов'язки всіх ланок управління [1].

Функція планування на підприємстві має центральне місце серед всіх інших функцій управління. Її головна мета – регламентування поведінки підприємства в процесі реалізації поставлених ним цілей. Дана функція визначає конкретні завдання, що постають перед кожним підрозділом підприємства на планові періоди, а також відповідає за розробку виробничих програм.

Програми випуску продукції, що розроблені на основі календарно-планових нормативів, потребують використання найновітніших технологій та модернізованої техніки, виробничої потужності підприємства та матеріального і нематеріального стимулювання підвищення продуктивності праці працівників на підприємстві.

Планування має вплив на систему управління підприємством. Завдяки високій якості розроблених програм керівництво має змогу ефективно управляти підприємством. Це відбувається через тісний зв'язок між усіма підрозділами підприємства та його цехів, з матеріалами, що є в наявності та фінансовими і трудовими ресурсами підприємства.

Узгодженість роботи підприємства досягається завдяки функції координації, що дозволяє ефективно виконувати планові завдання виробничих і функціональних підрозділів підприємства і цехів. Реалізація даної функції відбувається за рахунок впливу на колектив людей, що приймають участь у виробництві лінійними керівниками та функціональними службами підприємства та цехів, що регулярно координують їх діяльність.

Також однією з функцій, що впливає на працівників підприємства, є функція мотивування. Вплив відбувається завдяки спонукальним мотивам до ефективної праці, які проявляються у вигляді матеріального та нематеріального заохочення. При успішній реалізації даної функції підвищується ефективність всієї системи управління виробництвом [2].

Поряд з функцією мотивування працівників підприємства з боку керівників відбувається функція контролю, що включає в себе виявлення, групування та аналізу результатів виробничої діяльності кожного цеху, а також доведення їх до керівників підрозділів і служб управління з метою підготовки управлінських рішень. Реалізується дана функція за рахунок збору інформації, що включає в себе виконання всіх планових завдань, що були поставлені за рахунок функції планування, а також виявлення відхилень та причин, що до цього призвели.

Взаємозв'язок існує й у функції регулювання разом з функціями координації та контролю. Завдяки різним внутрішнім та зовнішнім факторам впливу на розроблені програми в процесі виробництва виникають порушення, що пов'язані з виконанням всіх завдань. Тому функція регулювання впливає на працівників, що задіяні у процесі виробництва, використовуючи оперативні заходи виявлення відхилень та перебоїв, що виникають під час виробництва.

Роль гнучких елементів, завдяки яким відбувається безупинний виробничий процес, відіграють функції контролю та регулювання. Вони запроваджують суворі рамки, що передбачені планом.

Розглянемо детально систему управління виробництвом. До її складу можна віднести процес управління, цілі системи, об'єкт управління, суб'єкт управління, контур управління тощо.

Мета виробничої діяльності підприємства полягає в виробництві продукції. Управління даним процесом відбувається індивідуально у кожному підприємстві на кожному етапі у кожному цеху. Найвідповідальнішим завданням, що постає перед підприємством це планування виробництва товарів, а саме формування всіх необхідних умов та виробничих програм для цехів та дільниць, що сприяють ефективно їх виробництво. Всі розглянуті процедури (елементи), що поєднані між собою тісним зв'язком, являють собою механізм, за допомогою якого лінійні

керівники мають змогу впливати на виробничих персонал підприємства, цехів та дільниці [3].

Розроблення виробничих програм відбувається за рахунок використання персоналом управління інформації цільового призначення про хід виробництва, а також засобів обчислювальної техніки для її обробки. У даному випадку персонал, інформація, обчислювальна техніка є матеріальними елементами, що використовуються в процесі управління. Між даними елементами існують тісні зв'язки, що разом з нематеріальними елементами в сукупності утворюють систему управління виробництвом.

1.2. Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства

Поняття ефективності виробничої діяльності є одним із напрямів ефективності діяльності підприємства в цілому. Дана категорія має багатогранний зміст та означає ступінь використання виробничого потенціалу. Розрахунок проводиться через співвідношення результатів, що ми маємо на виході, до ресурсів, що були задіяні в процесі виробництва.

Збільшити ефективність виробничої діяльності можна здійснити за рахунок покращення чи оновлення основних засобів та збільшення продуктивності роботи персоналу.

Розглянемо детальніше збільшення ефективності виробничої діяльності за рахунок покращення чи оновлення основних засобів.

Основні засоби - це об'єкти, які використовуються компанією з метою отримання вигоди. Від ефективності їх застосування залежить вигода підприємства і розмір збитків.

Перш ніж збільшувати ефективність використання основних засобів, потрібно правильно визначити цей показник. Аналізується він на підставі чотирьох значень: [4]

- Структура основних засобів. Потрібно вирахувати, скільки у відсотках займає обладнання, яке постійно експлуатується і приносить прибуток, від загального обсягу основних засобів.
- Початкові характеристики об'єктів основних засобів. До початкових характеристик відноситься ступінь надійності, термін експлуатації, ступінь автоматизації, придатність до ремонту. На їх підставі визначається доцільність придбання того чи іншого обладнання.
- Стан основних засобів на даний час. Потрібно оцінити термін експлуатації машини, ступінь її зносу, можливості оновлення.
- Ступінь використання основних засобів. На підприємстві можуть розташовуватися основних засобів, які приносять прибуток лише теоретично. Потрібно враховувати, що таке обладнання використовується не на повну силу.

Перед вживанням заходів потрібно визначити поточну ефективність. У процесі аналізу основних засобів виявляються сильні і слабкі місця. На підставі цієї інформації здійснюються заходи щодо поліпшення. Наприклад, одне підприємство повністю укомплектовано обладнанням. Частина машин практично не використовуються. Керівнику підприємства слід почати саме з продажу обладнання. Тобто оптимізація починається зі слабого місця компанії.

Оптимізація процесів експлуатації основних засобів актуальна практично для кожного підприємства. Виконується вона з наступними цілями: [4]

- Скорочення витрат на експлуатацію та зберігання обладнання.
- Виробництво більшої кількості продукції при відносно менших витратах ресурсів.
- Зменшення собівартості виробленого товару.

- Підвищення балансових доходів.
- Досягнення максимальної якості продукції при невеликих витратах.
- Зниження податкового навантаження.

Збільшення ефективності основних засобів дозволяє конкурувати з іншими компаніями. Як правило, вибирається тільки один напрямок поліпшення. Наприклад, це може бути зниження собівартості продукту, оновлення обладнання, що використовується.

Як правило, оптимізація вдосконалення експлуатації основних засобів здійснюється за наступними напрямками:

1. Технічне вдосконалення способів праці. Воно включає в себе заміну застарілого обладнання, автоматизацію, розвиток нових технологій, здатних скоротити витрати.

2. Збільшення терміну експлуатації обладнання. Об'єднує в собі продаж або ліквідацію бездіяльних інструментів, зменшення часу ремонту основних засобів, зниження простоїв.

3. Підвищення якості організації та управління. Даний напрям включає в себе поліпшення управління на базі електронної обчислювальної машини, впровадження різних розробок, підвищення якості управління вже існуючими об'єктами основних засобів.

Можна виділити наступні способи збільшення ефективності використання основних засобів:

- Збільшення коефіцієнта змінності. Даний спосіб досягається шляхом переведення підприємство на дво- або тризмінну роботу. Таким шляхом досягається безперервне виробництво.
- Позбавлення від непотрібного устаткування. На підприємстві слід залишити тільки те обладнання, яке дійсно експлуатується. Непотрібне обладнання

збільшує податок на майно, підвищує балансовий прибуток. Оптимальний вихід - його продаж.

- Збільшення концентрації основних засобів, комбінування виробництва. Даний спосіб передбачає зменшення використовуваної площі і, як наслідок, зниження плати за оренду. Застосування менших потужностей дозволить знизити базу оподаткування, підвищити вироблення з одиниці площі.

- Купівля сучасних основних засобів, заходи з модернізації. Сучасне обладнання забезпечить зменшення витрат, виключить простої. Воно потрібне для підвищення обсягів вироблення, зменшення собівартості продукції, збільшення її якості.

- Затвердження плану ремонтних робіт. Регулярний плановий і капітальний ремонт дозволяє знизити простої ремонтної служби. Новий підхід до ремонтних робіт може включити в себе організацію власної ремонтної служби компанії.

- Збільшення рівня кваліфікації обслуговуючого персоналу. Обов'язкова складова модернізації основних засобів. Вона потрібна для збільшення вироблення.

- Регулярне оновлення основних засобів. Моральний і фізичний знос устаткування унеможливорює конкурентну боротьбу з іншими компаніями. Сучасні вироби, як правило, дозволяють економити електроенергію, забезпечують безвідходне виробництво.

- Підвищення якості підготовки матеріалів і сировини. Забезпечує економію ресурсів і скорочує час на підготовку.

- Збільшення рівня механізації і автоматизації виробництва. Витрати на персонал є практично головним джерелом витрат підприємства. Автоматизація дозволяє скоротити кількість співробітників. Це дозволяє не тільки скоротити витрати на виплату зарплат, а й знизити витрати на внески в різні фонди.

- Збільшення якості вихідної сировини. Даний спосіб передбачає використання більш якісної сировини, що призводить до більшої кількості виходу товару. Отже, збільшується і фондівіддача.
- Впровадження на підприємстві зарубіжних досягнень. Основна характеристика сучасних виробничих розробок - максимальна економія при збереженні якості виробів. Впровадження їх на підприємстві позначає одноразові витрати і зменшення витрат надалі. Сучасні потужності також спрямовані на безвідходне виробництво, що додатково зменшує витрати [4].

Вибір конкретного методу поліпшення залежить від типу і сфери виробництва, поточного стану підприємства.

Удосконалення використання основних засобів потрібно почати з аналізу поточної ефективності експлуатації. Потім слід приступити до дослідження слабких місць підприємства. Покращувати потрібно лише те, що дійсно потребує модернізації. В процесі слід співвіднести витрати на поліпшення з планованими доходами після процедури оптимізації. Нововведення вводяться тільки після тривалої підготовки і дослідження поточної ситуації на підприємстві.

Збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства передбачає комплексний підхід. В процесі здійснюється робота не тільки з обладнанням, а й зі співробітниками.

Підвищення ефективності продуктивності праці є одним з рушійних сил, що стимулюють збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства в цілому. Збільшення даної продуктивності праці досягається різними факторами, а саме покращення умов праці працівників, збільшення виробничих ресурсів, розширення факторів виробництва, використання робіт науково-технічного прогресу тощо.

До факторів, що визначають підвищення продуктивності праці можна віднести наступні: матеріально-технічні, соціально-психологічні та організаційно-економічні [5].

Соціально-психологічні фактори пов'язані з тим, яку роль людина відіграє у суспільному виробництві, а також зі ступенем використання робочої сили.

До організаційно-економічних можна віднести фактори, що відображають ступінь розвитку організації, а також управління суспільного виробництва.

Розглянемо соціально-психологічну групу факторів підвищення продуктивності праці, адже вона є основою підвищення продуктивності праці.

До даної групи факторів належать:

- підвищення освітнього рівня працівників;
- покращення характеру і умов праці;
- підвищення виробничої кваліфікації;
- стимули, мотиви та спонукання до трудової діяльності [6].

Під підвищенням освітнього рівня працівників йде мова про постійне вдосконалення знань, за які повинні перейматися керівники компаній. А саме проходження різних курсів та тренінгів, що відповідають кваліфікації працівників. Це призведе до покращення виробничого процесу, якості продукції та продуктивності персоналу і, в свою чергу, збільшить доходи підприємства.

Для того, щоб не виникла ситуація, що працівники після навчання, що проводило підприємство, перейде працювати на більш вигідне для нього місце роботи, керівництву слід скласти договорів, при якому дана ситуація є недопустимою, а також покращити умови праці, впровадити різні соціальні пільги. До системи соціальних пільг слід включити премії, надбавки, доплати за стаж, страхування здоров'я працівників за рахунок підприємства, оплата проїду до місця роботи, встановлення гнучкого графіку тощо [7].

Окремою ланкою підвищення продуктивності праці виступає комфорт та атмосфера на робочому місці працівників. Для цього потрібно створити гарний колектив на підприємстві, що матиме гарні відносини одне з одним, затишне робоче місце та в цілому всі необхідні умови для продуктивного робочого часу. Це завдання керівництва.

Будь-який найманий працівник повинен мати стимул для постійного покращення свого виробітку, своєї роботи. Для цього керівництво повинне надати мотив та спонукання до покращення своєї трудової діяльності.

Мотив являє собою спонукання людини до дій, що спричинені певною потребою. До мотивів можна віднести грошова винагорода (премії, доплати, надбавки), а також покращення рівня відпусток працівників, страхування тощо.

Стимул – зосередження людини на певній потребі та спонукання до її досягнення. Стимулом може виступати здорова конкуренція на підприємстві, а саме бажання досягти найкращих результатів задля отримання винагороди [8].

Дуже важливо на підприємстві постійно покращувати продуктивність праці виробничого персоналу, адже це запорука збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства.

1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства

Ефективність виробництва визначає співвідношення ціни товарів або послуг компанії і вартості їх виробництва (надання). Ефективність виробництва вказує на рентабельність підприємства. Для розрахунку ефективності аналізують ряд показників, а отримані дані використовують для, щоб розробити спосіб управління персоналом і та всіма виробничими процесами [9].

До основних показників ефективності виробництва відносяться: якість продукції, екологічність, соціальна ефективність, показники ефективності використання матеріальних, трудових ресурсів та основних засобів.

Показники ефективності розраховує відділ контролю якості. Якщо його немає в компанії, обов'язки потрібно розподілити між економістами, фінансистами, бухгалтерами, нормувальниками. Основне завдання відповідальних – розрахувати наступні показники [26].

- **Якість продукції.** Відповідність продукції, що виробляється на підприємстві всім вимогам ДСТУ та нормам, що їй притаманні.

- **Соціальна ефективність.** Показник відображає те, наскільки ефективно підприємство, як воно позиціонується серед клієнтів, потенційних співробітників. Чим більше грошей вкладають у просування бренду, залучення персоналу, тим вища соціальна ефективність.

- **Матеріаловіддача.** Цей показник ефективності виробництва показує, наскільки раціонально використовуються матеріали. Наприклад, розрахунок кількості готової продукції відбувається до числа витрат на її виготовлення. Необхідно враховувати вартість сировини, відходів, витратних матеріалів. Якщо різниця невелика, можливо, в компанії великих втрат на відходах, застарілі технології. Організації, які використовують старе обладнання, повільно здають позиції. Вони отримують менше прибутку, а згодом оголошують себе банкрутами. Ті фірми, які не економлять на модернізації, залишаються в числі лідерів. Їх початкові вкладення окупаються. Не виключено, що в компанії завелися недобросовісні співробітники [10].

Формула розрахунку матеріаловіддачі наведена нижче:

$$MB = \frac{Q}{M}, \quad (1.1)$$

де MB – матеріаловіддача, M – матеріальні витрати, Q – обсяг виготовленої продукції.

- **Фондовіддача.** Цей показник ефективності виробництва вказує, наскільки раціонально використовують корпоративні фонди - верстати, транспорт, інструменти. Якщо значення падає або стабільно низька, фірма не отримує потенційно можливий прибуток. Необхідно збільшувати навантаження, щоб стабілізувати ситуацію.

Даний показник розраховується за наступною формулою:

$$\Phi B = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОСсер}}, \quad (1.2)$$

де ΦB – фондовіддача, ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, ОСсер – середньорічна залишкова сума основних засобів.

- **Фондомісткість.** Даний показник є протилежним до показника фондовіддачі. Він характеризує величину вартості основних засобів, що припадає на одиницю виробленої продукції.

Даний показник розраховується за наступною формулою:

$$\Phi M = \frac{\text{ОСсер}}{\text{ЧД}}, \quad (1.3)$$

де ΦM – фондомісткість;

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;

ОСсер – середньорічна залишкова сума основних засобів.

- **Продуктивність праці.** Низька ефективність підлеглих вказує на недостатній рівень мотивації, слабку професійну підготовку. Щоб встановити показник ефективності виробництва, зіставте, скільки ви витрачаєте на оплату праці, навчання і що маєте в результаті.

Даний показник розраховується за наступною формулою:

$$\text{ПП} = \frac{Q}{\text{Чн}}, \quad (1.4)$$

де ПП – продуктивність праці, Q – обсяг продукції, випущеної підприємством за певний період часу, у вартісному виразі, тис. грн., Чн – середньооблікова

чисельність персоналу підприємства за той період часу, протягом якого випущено даний обсяг продукції, осіб.

- **Капіталовіддача.** Бізнес не вигідний, якщо капіталовіддача нижче, ніж відсоток за вкладом у банк. Капіталовіддача ілюструє, яка сума вартості валової продукції припадає на 1 грн вартості основного капіталу. Розраховується за формулою:

$$K_v = \frac{ВП}{K_{ос}}, \quad (1.5)$$

де K_v – капіталовіддача, $ВП$ – вартість валової продукції за розрахунковий період, $K_{ос}$ – середньорічна вартість основного капіталу.

- **Енерговитрати.** Виробничі компанії витрачають на оплату електроенергії великі суми щомісяця. Якщо витрати неухильно ростуть, необхідно розглянути питання про перехід на енергозберігаючі технології, дотримання контролю нецільового використання, необхідно замінити застарілу техніку.

- **Коефіцієнт зносу та оновлення.** Дані показники характеризують стан основних засобів на підприємстві. Коефіцієнт зносу показує, яка частка основних засобів була вже перенесена на вироблену продукцію, та який стан мають основні засоби на певний момент часу на підприємстві. Розраховується за формулою:

$$K_{зн} = \frac{З_{оз}}{В_{п}}, \quad (1.6)$$

де $K_{зн}$ – коефіцієнт зносу основних засобів, $З_{оз}$ – знос основних засобів, $В_{п}$ – початкова вартість основних засобів.

Коефіцієнт оновлення є протилежним до коефіцієнту зносу та показує, яка частка основних засобів є незношеною та придатною для виробництва. Розраховується за формулою:

$$K_{он} = \frac{В_{зл}}{В_{п}}, \quad (1.7)$$

де $K_{он}$ – коефіцієнт оновлення основних засобів, $В_{зл}$ – залишкова вартість основних засобів, $В_{п}$ – початкова вартість основних засобів.

Або даний показник можна розрахувати за наступною формулою:

$$K_{он} = 1 - K_{зн}, \quad (1.8)$$

де $K_{он}$ – коефіцієнт оновлення основних засобів, $K_{зн}$ – коефіцієнт зносу основних засобів.

- **Рівень рентабельності основного капіталу.** Даний показник показує, яка величина прибутку підприємства припадає на одиницю вартості основного його капіталу. Розраховується за формулою:

$$P_{ос} = \frac{Пч}{K_{ос}}, \quad (1.9)$$

де $P_{ос}$ – рівень рентабельності основного капіталу, $Пч$ – чистий прибуток підприємства за звітний період, $Вп$ – середньорічна вартість основного капіталу. [25]

- **Трудомісткість.** Даний показник виражає обсяг праці, що необхідний для виробництва одиниці продукції 1 працівником. Розраховується за формулою:

$$T_p = \frac{T}{Q}, \quad (1.10)$$

де T_p – трудомісткість, Q – обсяг виробленої продукції в натуральному виразі або грошовому, T – кількість часу, витраченого на її виготовлення.

- **Рівень рентабельності продукції.** Даний показник показує ефективність реалізації продукції.

Розраховується за формулою:

$$P_{пр} = \frac{Пч}{ЧД}, \quad (1.11)$$

де $P_{пр}$ – рівень рентабельності продукції, $Пч$ – чистий прибуток підприємства за звітний період, $ЧД$ – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

Вище було перераховано основні базові показники, що розраховуються при оцінці ефективності виробничої діяльності підприємства, який може здійснювати як з боку оснащення виробничого процесу, так і з боку персоналу, що його обслуговує.

Висновки до розділу 1

Виробнича діяльність є притаманною для всіх суб'єктів господарювання ринкових відносин. Вона може здійснюватися в різних галузях економіки у різній формі фізичними або юридичними особами. Первинною ланкою забезпечення виробничої діяльності виступає підприємство.

В цілому мета виробничої діяльності полягає створенні продукту, його реалізації і отриманні прибутку. Вона складається з виробничих бізнес-процесів, які, в свою чергу, складаються з господарських операцій. До даних операцій можна віднести постачальницько-заготівельну, безпосередньо виробничу, фінансово-збутову та організаційну види діяльності підприємства.

Для реалізації та здійснення виробничої діяльності на підприємстві повинна бути сформована виробнича система, що являє собою взаємопов'язані і взаємозалежні компоненти, під якими зазвичай розуміють різні ресурси, необхідні для виробництва, і результат виробництва.

Поняття ефективності виробничої діяльності є одним із напрямів ефективності діяльності підприємства в цілому. Дана категорія має багатогранний зміст та означає ступінь використання виробничого потенціалу. Розрахунок проводиться через співвідношення результатів, що ми маємо на виході, до ресурсів, що були задіяні в процесі виробництва.

Збільшити ефективність виробничої діяльності можна здійснити за рахунок покращення чи оновлення основних засобів та збільшення продуктивності роботи персоналу.

До основних показників, що використовуються при оцінці ефективності виробничої діяльності підприємства, належать: якість продукції, соціальна ефективність, матеріаловіддача, фондовіддача, продуктивність праці, капіталовіддача, енерговитрати, коефіцієнт зносу та оновлення, рівень

рентабельності основного капіталу, виробіток та трудомісткість. Дані показники розраховуються як з боку оцінки оснащення виробничого процесу, так і з боку оцінки роботи персоналу, що його обслуговує.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»

2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та його загальна характеристика

Приватне акціонерне товариство «Охтирський пивоварний завод» (ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»), код ЄДРПОУ якого 00383053, є залежним господарським товариством, 90% акцій якого належить ПрАТ «Оболонь» [11].

До основного виду діяльності підприємства відноситься виробництво пива (код КВЕД 11.05). До інших видів діяльності підприємства відносяться:

- Виробництво солоду (код КВЕД 11.06);
- Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод в пляшках (код КВЕД 11.07);
- Оптова торгівля напоями (код КВЕД 46.34);
- Інша роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах (код КВЕД 47.19);
- Ресторани та послуги з доставки продуктів харчування (код КВЕД 56.10)
- Подача напоїв (код КВЕД 56.30);
- Утилізація відсортованих матеріалів (код КВЕД 38.32) [12].

ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є підприємством харчової промисловості, що займається виробництвом, а також і збутом, пива, солоду та безалкогольних напоїв. Дане підприємство розташоване у місті Охтирка, Сумська область.

Юридичною адресою ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», а також і фактичною адресою, є 42700, Сумська обл., місто Охтирка, вул. Батюка, буд. 23.

ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» зареєстрований реєстраційною службою Охтирського міського управління юстиції Сумської області, від 27.03.1996 року. (Код КОАТУУ - 5910200000 (Охтирка)).

Керівник підприємства Журавльов Костянтин Леонідович.

Розмір установчого капіталу ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» становить 1 503 510,00 грн.

Підприємство ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» було засновано у 1913 році, коли родина місцевого міщанина Івана Івановича Бондаренка, разом з сином Митрофаном Івановичем та зятем Лукою Яковичем Крижанівським отримали дозвіл для будівництва броварного виробництва.

Після Громадянської війни підприємство було націоналізоване. Протягом 1920-х років підприємство постійно збільшувало обсяги виробництва та намагалося модернізувати обладнання.

25 березня 1996 року відбулася приватизація підприємства Охтирського пивоварного заводу та було створено відкрите акціонерне товариство «Охтирський пивоварний завод». Збут продукції відбувався до найближчих до Охтирки районів Сумщини.

У 1998 році ПрАТ «Оболонь» придбало контрольний пакет акції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», після чого підприємство отримало всі необхідні інвестиційні ресурси, технічну і технологічну допомогу. Ця подія дозволила ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» прискорити розвиток виробництва. Вже на початку 2000-х обсяги виробництва пива в Охтирці щороку зростали у декілька разів. Продукція збільшила ринок збуту, а саме поставки почалися у Полтавську та Харківську області.

Нині підприємство реалізовує свою продукцію до 8 областей України, а саме Сумської, Харківської, Полтавської, Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Чернігівської та Київської.

Продукція ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» пройшла всі необхідні дослідження в лабораторії Міністерства охорони здоров'я України та отримала позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

На підприємстві працює 226 осіб, з них 2 працівників оформлені за сумісництвом. Дана кількість персоналу є незмінною багато років, що демонструє професіоналізм та відданість своїй професії.

Підприємство ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» на даний момент не займається фінансовою і інвестиційною діяльністю, а також не проводить спільну діяльність з іншими організаціями, підприємствами, установами.

ПрАТ "Охтирський пивоварний завод" є самостійним господарючим суб'єктом, який має особистий баланс, печатку, всі необхідні штампи, бланки, поточні та інші рахунки в банківських та фінансово-кредитних установах.

Підприємство здійснює свою діяльність (виробництво та збут пива, солоду та безалкогольних напоїв) на засадах повного господарського розрахунку та не має ніяких відокремлених структурних підрозділів.

До асортименту продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» належить:

- Пиво «Охтирське світле»
- Пиво «Охтирське козацьке»
- Пиво «Охтирське крафтове світле»
- Пиво «Охтирське крафтове жигулівське»
- Пиво «Охтирське крафтове бочкове»
- Пиво «Охтирське крафтове напівтемне»
- Пиво охтирське «Рідний Шубін»
- Вода питна сильногазована «Охтирська»
- Напій «Лимонад»
- Напій «Ситро» - безалкогольний газовий напій , виготовлений на основі артезіанської води.

- Напій «Живчик» - безалкогольний газовий напій , виготовлений на основі натурального соку, та має такі смаки: яблуко, вишня, груша, лимон, апельсин. [6]

Обсяги виробництва ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» основних видів продукції представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Обсяги виробництва основних видів продукції та їх питома вага у загальній кількості вироблених товарів

Вид продукції	2018		2019	
	Обсяг виробництва, тис. дал.	Питома вага, %	Обсяг виробництва, тис. дал.	Питома вага, %
Пиво	592,1	43	592,1	43
Безалкогольні напої	690,6	50	690,6	50
Вода питна	103,9	7	103,9	7

Джерело: складено автором на основі [11]

Сировини, з яких виготовлюються основні види продукції, відповідають всім вимогам ДСТУ, а саме:

- Вода питна добувається із власних артезіанських свердловин та має повноцінний мінеральний склад придатний для виробництва пива. Відповідає ДСанПіН 2.2.4-171-10.
- Солод ячмінний світлий виготовляється за ДСТУ 4282:2004 “Солод пивоварний ячмінний. Загальні технічні умови.”
- Ячмінь, крупа рисова відповідає вимогам ДСТУ 3769-98 “Ячмінь. Технічні умови”, ГОСТ 6292-93 “Крупа рисова. Технічні умови”.
- Цукор відповідає вимогам ДСТУ 4623:2006 “Цукор білий. Технічні умови”.
- Хміль – натуральний продукт без додавання барвників.

За всі роки діяльності підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» не було притягнуто до кримінальної відповідальності. Судових позовів

кримінального характеру не було здійснено. Судовий реєстр налічує 24 документи, форми судочинства – господарські, адміністративні та цивільні.

ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» як платник податків немає податкового боргу.

Власність ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»: 1 об'єкт нерухомості, 22 автотранспорт та 35 ліцензій.

У 2021 році вперше було переможено тендер, замовником якого був Виконавчий комітет Охтирської міської ради Охтирського району Сумської області. Опис лоту: Мінеральна вода; Мінеральна вода 0,5 л 470 шт на суму 2500 грн. [5]

2.2. Аналіз економічного стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Для того, щоб провести економічний аналіз стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» проаналізуємо наступні складові:

- Ефективне використання основних та оборотних засобів підприємства;
- Трудові ресурси підприємства;
- Виробництво, собівартість та реалізація продукції;
- Фінансовий стан підприємства [13].

Спершу проведемо аналіз ефективного використання основних та оборотних засобів підприємства. Структура основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» представлена у таблиці 2.2.

Отже, як бачимо за даними таблиці 2.2, вартість основних засобів зменшилася у 2019 році на 2593 тис. грн. порівняно з 2017 роком. Найменше значення вартості основних засобів спостерігається у 2018 році – 21445 тис. грн., що є на 6274 тис. грн. менше порівняно з 2017 роком, проте у 2019 році дана сума

була збільшена на 3681 тис. грн. (вартість основних засобів у 2019 році становила 25126 тис. грн).

Таблиця 2.2 – Структура основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11]

Показники	На кінець року, тис. грн.			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
будівлі та споруди							
-вартість	7606	7607	7639	1	32		
-питома вага	27,4%	35,5%	30,4%			8,0%	-5,1%
машини та обладнання							
-вартість	9606	5542	6173	-4064	631		
-питома вага	34,7%	25,8%	24,6%			-8,8%	-1,3%
транспортні засоби							
-вартість	1228	1125	1028	-103	-97		
-питома вага	4,4%	5,2%	4,1%			0,8%	-1,2%
Земельні ділянки							
-вартість	0	66	66	66	0		
-питома вага	0,0%	0,3%	0,3%			0,3%	0,0%
Інші							
-вартість	9279	7105	10220	-2174	3115		
-питома вага	33,5%	33,1%	40,7%			-0,3%	7,5%
Всього	27719	21445	25126	-6274	3681		

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів за 2018 та 2019 роки складають інші основні засоби 33,1% і 40,7% відповідно. У 2017 році серед основних засобів переважають машини та обладнання 34,7%.

В цілому можна спостерігати постійну зміну у структурі основних засобів. Порівнюючи 2017 та 2019 роки можна дійти висновку, що вартість будівель та споруд майже не змінилася, приріст відбувся на 36 тис. грн. Машини та обладнання значно зменшили свою вартість у 2019 році, зменшення відбулося на 3433 тис. грн.

Вартість транспорт засобів збільшилася на 200 тис. грн. у 2019 році, а земельні ділянки у 2017 році біли відсутні, проте у 2018 та 2019 роках становили 66 тис. грн.

Розглянемо показники використання основних та оборотних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», які представлені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники використання основних та оборотних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [14]

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оновлення (прибуття) основних засобів	0,102	0,111	0,100	0,008	-0,011	8,2%	-9,6%
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,093	0,109	0,131	0,016	0,022	17,8%	20,1%
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,633	0,633	0,647	0,000	0,014	0,0%	2,2%
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,367	0,367	0,353	0,000	-0,014	0,0%	-3,8%
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,633	0,633	0,647	0,000	0,014	0,0%	2,2%
Фондовіддача	1,353	1,305	1,152	-0,048	-0,153	-3,6%	-11,7%
Фондомісткість	0,739	0,766	0,868	0,027	0,102	3,7%	13,3%
Фондоозброєність	228,456	228,456	232,439	0,000	3,983	0,0%	1,7%
Рентабельність основних засобів	46,0%	46,0%	43,0%	0,000	-0,030	0,0%	-6,5%

Продовження таблиці 2.3.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів	6,588	4,255	3,924	-2,334	-0,331	-35,4%	-7,8%
Коефіцієнт оборотності запасів	7,518	3,886	3,502	-3,632	-0,384	-48,3%	-9,9%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Аналізуючи дані, що представлені у таблиці 2.3, можна дійти висновку, що стан основних засобів на підприємстві ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є незадовільним. Це пояснюють високі показники коефіцієнту зносу основних засобів, що має тенденцію до збільшення, та дуже низькі значення коефіцієнтів оновлення та придатності основних засобів, що постійно зменшуються.

У процесі аналізу показників основних фондів підприємства було виявлено, що фондівдача тенденцію до зменшення, коли такі показники, як фондомісткість та фондоозброєність, навпаки, зростали. Такі зміни у відносному вираженні складають – 11,7%, 13,3% та 1,7% відповідно. Дана ситуація є негативною для стану основних засобів на підприємстві та свідчить про збільшення їх вартості. Аналогічну ситуацію має показник рентабельності основних засобів, що зменшився на 6,5% відносно 2017 року. Отже, основні фонди ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» використовуються не ефективно.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, що у 2017 році оборотні активи ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» здійснили 6,588 оборотів, коли у 2019 році швидкість обороту склала 3,924, що є у 1,68 рази меншим за 2017 рік. Тенденцію до зменшення має і коефіцієнт оборотності запасів, що зменшився у 2019 році у 2,15 рази порівняно з 2017 роком. Дана ситуація для підприємства є негативною та потребує негайного вирішення.

Наступним етапом економічного аналізу є аналіз трудових ресурсів, результати якого представлені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Характеристика трудових ресурсів та витрати на оплату праці
ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [15]

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	226	226	237	0	11,00	0,0%	4,9%
Фонд оплати праці, тис. Грн	10620	14943	13261	4323	- 1682,00	40,7%	-11,3%
Продуктивність, тис. грн./чол.	309,06	298,08	267,66	-10,98	-30,42	-3,6%	-10,2%
Коефіцієнт обороту за наймом	0,177	0,093	0,084	-0,084	-0,009	-47,5%	-9,2%
Коефіцієнт обороту за вибуттям	0,093	0,080	0,097	-0,013	0,017	-14,3%	21,8%
Коефіцієнт стійкості персоналу підприємства	0,780	0,810	0,790	0,030	-0,020	3,8%	-2,5%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Провівши аналіз трудових ресурсів, у 2019 році середньооблікова чисельність працівників зросла на 11 чоловік та складає 237 чоловік. Відповідно було збільшено фонд оплати праці працівників. У 2018 році збільшення фонду оплати праці відбувся за рахунок збільшення мінімальної заробітної плати та преміювання працівників.

Коефіцієнт стійкості персоналу підприємства є майже стабільним та дорівнює приблизно 0,8, що є високим показником даного коефіцієнта та свідчить про наявність великої кількості постійного персоналу на підприємстві.

Проте, з кожним роком відбувається зменшення продуктивності праці працівників. У 2017 році даний показник становив 309, 06 грн/чол., а у 2019 році – 267,66 грн/чол. Отже, підприємству слід звернути увагу на дану проблему, адже дана тенденція є негативною для ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Наступним етапом стане аналіз показників виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Результати дослідження представлені у таблицях 2.5., 2.6. та 2.7.

Таблиця 2.5 – Показники виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11]

Рік	Обсяги виробництва продукції, тис. грн.	Темпи зростання, %		Обсяги реалізації продукції, тис. грн.	Темпи зростання, %	
		Базисні	Ланцюгові		Базисні	Ланцюгові
1	2	3	4	5	6	7
2017	79313	100,0%	100,0%	94859	100,0%	100,0%
2018	76944	97,0%	97,0%	91092	96,0%	96,0%
2019	76944	97,0%	100,0%	87109	91,8%	95,6%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Отже, аналізуючи дані, що представлені у таблиці 2.5. можна дійти висновку, що обсяг виробництва продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» у 2019 році зменшився на 3% порівняно з 2017 роком та був незмінним у 2018 та 2019 роках. Обсяг реалізації також має тенденцію до зменшення, це спостерігається як у 2018, так і 2019 роках. Зменшення обсягу реалізації у 2018 та 2019 роках відбулося на 4% та 8,2% відповідно.

Розглянемо детально обсяги виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Таблиця 2.6 – Аналіз обсягу виробництва продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11]

Вироби	Обсяги виробництва продукції, тис. грн.						
	2017	2018	2019	Абсолютне, 2018/2017, тис. грн.	Абсолютне, 2019/2018, тис. грн.	Відносне, 2018/2017, %	Відносне, 2019/2018, %
Пиво	35046,1	41950,3	41950,3	6904,2	0	19,7%	0
Безалкогольні напої	7394,6	32643,8	32643,8	25249,2	0	341,5%	0
Вода питна	36872,6	2349,6	2349,6	-34523,0	0	-93,6%	0

Джерело: складено автором на основі розрахунків

У 2017 році обсяг води питної складав 36872,6 тис. грн., що є на 34523,0 тис. грн. більше за 2018 та 2019 роки. Відносне відхилення по рокам складає 93,6%. Обсяг виробництва води питної був найбільшим, порівняно з іншими видами продукції підприємства.

Як бачимо, у 2018 та 2019 роках відбулася зміна у структурі обсягу виробництва продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та найбільшу частку має пиво. Також слід зазначити, що обсяг виробництва у 2018 та 2019 роках є стабільним. Найменшу частку у грошовому вимірі серед інших видів виробленої продукції складає вода питна, майже у 17,8 разів менше за виробництво пива, та складає 2349,6 тис. грн.

Таблиця 2.7 – Аналіз обсягу реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11]

Вироби	Обсяги реалізації продукції, тис. грн.						
	2017	2018	2019	Абсолютне, 2018/2017 , тис. грн.	Абсолютне, 2019/2018 , тис. грн.	Відносне, 2018/2017 , %	Відносне, 2019/2018, %
Пиво	35681,3	41447,9	41447,9	5766,6	0	16,2%	0
Безалкогольні напої	7561,0	32114,4	32114,4	24553,37	0	324,7%	0
Вода питна	36906,1	2391,3	2391,3	-34514,8	0	-93,5%	0

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Обсяг реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» має аналогічну ситуацію, як і обсяг його виробництва. Лідером серед продажів серед всіх видів продукції у 2017 році є вода питна (36906,1 тис. грн.), що є лише на 1224,8 тис. грн. більше за продажі пива (35681,3 тис. грн.). Безалкогольні напої становили 7561 тис. грн.

У 2018 та 2019 роках ситуація змінилася. Обсяг реалізації продукції підприємства залишився стабільним та у структурі обсягу реалізації переважало пиво. Реалізація пива зросла на 5766,6 тис. грн. (16,2%) відповідно до 2017 року,

безалкогольні напої на 24553,37 тис. грн. (324,7%) та вода питна зменшила обсяги реалізації на 34514,8 тис. грн. (– 93,5%).

Отже найбільших змін у структурі виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» зазнали такі види продукції, як вода питна та безалкогольні напої.

Розглянемо детальніше у динаміці показники виробництва, реалізації та собівартості продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Таблиця 2.8 – Динаміка показників виробництва, реалізації та собівартості продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11]

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяги виробництва продукції, тис. грн.	79313,3	76943,7	76943,7	-2369,6	0,0	-3,0%	0,0%
Виручка від реалізації, тис. грн.	91092,0	87109,0	91092,0	-3983,0	3983,0	-4,4%	4,6%
Собівартість продукції, тис. Грн	67366,0	63435,0	67366,0	-3931,0	3931,0	-5,8%	6,2%
Валовий прибуток, тис. грн.	23726,0	23726,0	23674,0	0,0	-52,0	0,0%	-0,2%
Витрати на 1 грн. обсягу виробленої продукції, грн	0,8	0,8	0,9	0,0	0,1	-2,9%	6,2%
Чистий прибуток, тис.грн.	1016,0	763,0	1016,0	-253,0	253,0	-24,9%	33,2%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Отже, як бачимо з таблиці 2.8., у 2018 році відбулося зменшення майже всіх показників. Незмінними залишилися витрати на 1 грн. обсягу виробленої продукції та валовий прибуток. Обсяг виробництва продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний

завод» у 2019 році залишився незмінним, порівняно з 2017 роком та становив 76943,7 тис. грн. У 2019 році такі показники, як виручки від реалізації (91092,0 тис. грн), собівартість продукції (67366,0 тис. грн.) та чистий прибуток (1016,0 тис. грн.) повернули свої значення до тих, що мали у 2017 році.

Візуально дана динаміка зміни показників виробництва, реалізації та собівартості продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» представлена на рисунку 2.1.



Рисунок 2.1 – Динаміка показників виробництва, реалізації та собівартості продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Для того, щоб визначити ефективність підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» потрібно визначити показники ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Показники ліквідності діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» представлено у таблиці 2.9.

Провівши аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» можна дійти висновку, що підприємство не може швидко розплатитися за всіма зобов'язаннями. Розберемо кожен прорахований показник більш детально.

Таблиця 2.9 – Показники ліквідності діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [16]

Показник	Роки			Відхилення: +,-		Нормативне значення
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	
Коефіцієнт покриття ліквідності	4,018	2,346	1,980	-1,672	-0,366	1,0 – 2,0/3,0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,171	0,435	0,290	-0,736	-0,145	>0,6
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,055	0,025	0,021	-0,030	-0,004	0,2 – 0,25

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Коефіцієнт покриття ліквідності (поточної ліквідності) розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань. Він показує як швидко підприємство може розрахуватися по своїм зобов'язанням за рахунок оборотних активів. Нормативне значення знаходиться на рівні від 1 до 3. У нашому випадку прораховані показники відповідають нормативу (2017 рік – 4,018; 2018 рік – 2,346; 2019 рік – 1,980). Даний показник має тенденцію до зменшення, що є негативною ситуацією на підприємстві.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення різниці суми оборотних активів та суми запасів до поточних зобов'язань. Нормативне значення даного показника складає більше 0,6. Як бачимо з прорахованих показників, лише у 2017 році значення даного показника (1,171) відповідає нормативному. На підприємстві присутня тенденція до погіршення значень показників та у 2018 (0,435) та 2019 роках (0,29) вони зовсім низькі відповідно до нормативного значення.

Невідповідність нормативному значенню притаманна і коефіцієнту абсолютної ліквідності. Даний коефіцієнт розраховується як відношення грошових коштів до поточних зобов'язань та має нормативне значення 0,2 – 0,25. Прораховані значення знаходяться в межах 0,02 – 0,05, що означає, що підприємство не здатне швидко розрахуватися по своїм зобов'язанням за рахунок своїх грошових коштів.

Отже, можемо дійти висновку, що підприємство не здатне швидко розрахуватися по всім своїм зобов'язанням.

Наступним кроком проаналізуємо показники фінансової стійкості ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Прораховані дані знаходяться у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [17]

Показник	Роки			Відхилення: +,-		Нормативне значення
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	
Коефіцієнт автономії	0,903	0,774	0,724	-0,129	-0,050	>0,5
Коефіцієнт фінансування (фінансової стабільності)	0,903	0,768	0,720	-0,129	-0,048	0,67-1,5
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,904	0,781	0,728	-0,134	-0,053	0,7-0,9
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,749	0,559	0,487	-0,123	-0,073	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,320	0,371	0,362	-0,190	-0,009	>0,1
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,001	0,010	0,006	0,051	-0,003	<0,25

Джерело: складено автором на основі розрахунків

У ході проведення аналізу показників фінансової стійкості було прораховано наступні показники: коефіцієнт автономії, фінансування (фінансової стабільності), коефіцієнт фінансової стійкості, забезпечення власними оборотними засобами, маневреності власного капіталу та фінансового левериджу. В загалом всі показники відповідають їх нормативному значенню, що свідчить про здатність ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі.

Останнім кроком аналізу ефективності діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є розрахунок показників ділової активності. Прораховані значення показників представлені у таблиці 2.11.

Нормативним значенням показників ділової активності є позитивне їх значення та тенденція до збільшення. Збільшення значень мають лише такі показники, як коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт тривалості одного обороту та тривалість одного обороту кредиторської заборгованості. Розглянемо їх детальніше.

Таблиця 2.11 – Показники ділової активності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [17]

Показник	Роки			Відхилення: +,-	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт ділової активності (оборотності оборотних засобів)	6,588	4,255	3,924	-2,665	-0,331
Коефіцієнт оборотності запасів	7,518	3,886	3,502	-4,015	-0,384
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	29,318	29,409	32,510	3,191	3,101
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	50,550	14,420	13,712	-36,838	-0,707
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	12,450	12,411	11,227	-1,222	-1,184
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості	7,221	25,313	26,618	19,398	1,305

Джерело: складено автором на основі розрахунків

У 2019 році коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості склав 32,51. Це означає, що дебіторська заборгованість здійснила 32,5 обороти, коли у 2017 році було 29,3 обороти. Це означає, що на підприємстві з кожним роком все швидке погашається купівельна заборгованість. Таким чином тривалість одного обороту дебіторської заборгованості складає у 2017 та 2018 роках 12 днів та у 2019 році 11 днів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію до спаду, що є негативним показником для підприємства та свідчить про погіршення платоспроможності по відношенню до кредиторів (постачальників). У 2017 році даний показник становив 50,55, а вже у 2019 році – 13,712. Дане зменшення відбулося у 3,7 рази. Термін погашення відповідно становив: у 2017 році 7днів, у 2018 році – 25 днів та у 2019 році – 26 днів.

Коефіцієнт ділової активності (оборотності оборотних засобів) та оборотності запасів з кожним роком зменшується, що є проблемою для підприємства та потребує вирішення.

2.3. Оцінка ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Для того, щоб оцінити ефективність виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», необхідно провести аналіз наступних складових:

- Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів;
- Аналіз ефективності використання трудових ресурсів;
- Аналіз ефективності використання основних засобів.

В першу чергу прорахуємо ефективність використання матеріальних ресурсів, а саме наступні показники: рентабельність активів, власного та інвестованого капіталу, продукції та операційної діяльності. Прораховані показники представлені у таблиці 2.12.

Рентабельність активів показує, який рівень прибутку створюється всіма активами підприємства. Нормативне значення даного показника є переважання його значення за 14%. Як бачимо з таблиці 2.12. рентабельність активів відповідає нормативному значенню, проте має тенденцію до зменшення. У 2017 році значення

даного показника складало 66,1%, а вже у 2019 році – 55% (на 11,1% менше за 2017 рік).

Таблиця 2.12 – Показники ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [1]

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність активів, %	66,1%	59,3%	55,0%	-7%	-4%	-10%	-7%
Рентабельність власного капіталу, %	3,1%	2,5%	3,3%	-1%	1%	-21%	32%
Рентабельність інвестованого капіталу, %	137,4%	164,0%	121,2%	27%	-43%	19%	-26%
Рентабельність продукції, %	35,2%	37,3%	35,2%	2%	-2%	6%	-6%
Рентабельність операційної діяльності, %	1,2%	0,9%	1,1%	0%	0%	-27%	27%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Рентабельність власного капіталу має нормативне значення, що є більшим за 20% і відображає рівень прибутку, що створений завдяки власному капіталу. Як бачимо з прорахованих показників, рентабельність власного капіталу ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є меншим за нормативне значення та складає у 2019 році лише 3,3% (у 2017 році – 3,1%, у 2018 році – 2,5%). У 2019 році рентабельність власного капіталу збільшилося відносно 2017 року на 8%, що є позитивною динамікою, проте підприємству необхідно вирішити дану проблему.

Рентабельність інвестованого капіталу має значно більші значення за рентабельність власного капіталу, що свідчить про переважання інвестованого капіталу на балансі підприємства. У 2017 році даний показник мав значення 137,4%, у 2018 році – 164%, а у 2019 році- 121,2%. Як бачимо, у 2018 році відбулося

збільшення значення рентабельності інвестованого капіталу, а у 2019 році його зменшення. Даний показник має протилежну ситуацію до рентабельності власного капіталу.

Показник рентабельності продукції дає можливість зрозуміти, який рівень прибутковості має підприємство від реалізованої продукції. Найбільше значення даного показника у 2018 році – 37,3%, у 2017 та 2019 роках значення становить 35,2%.

Рентабельність операційної діяльності свідчить про прибутковість операційних витрат, а саме яку суму прибутку отримає підприємство на 1 грн. (в нашому випадку 1 тис. грн.) даних витрат. Нормативного значення немає, проте як бачимо з таблиці 2.12. значення даного показника ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є досить низькими та потребують його покращення.

Отримання данні візуально представлені на рисунку 2.2.

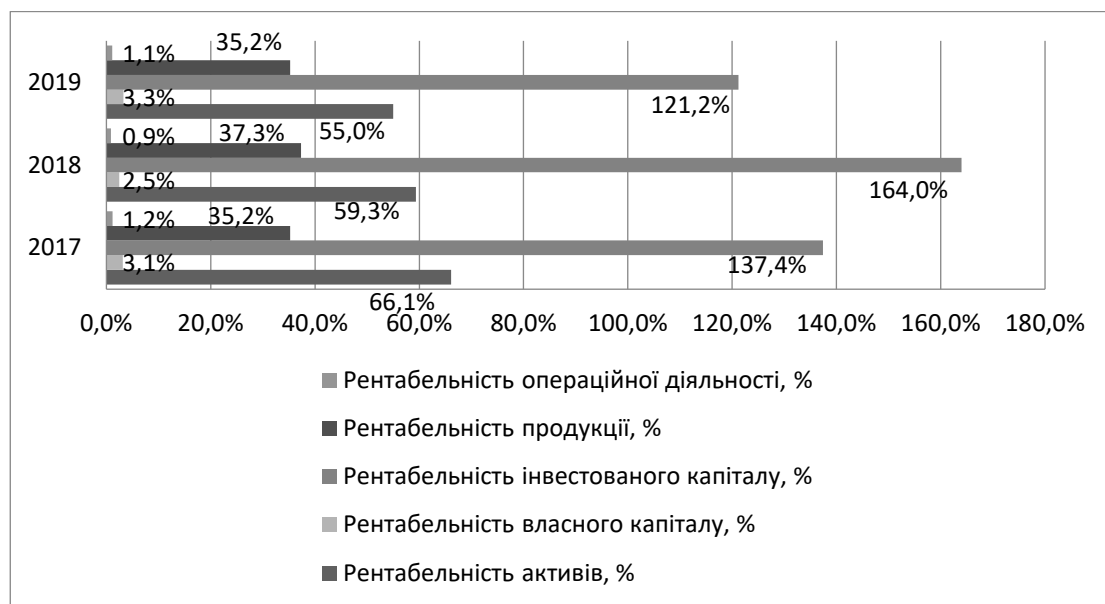


Рисунок 2.2. – Динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Наступним кроком розглянемо показники ефективності використання трудових ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Прораховані дані представлені у таблиці 2.13.

Як бачимо з таблиці 2.13. такі показники, як продуктивність та виробіток (середньорічний та середньогодинний на 1 робітника) має тенденцію до зменшення. Це свідчить про неефективну роботу виробничого персоналу. Трудомісткість же, навпаки, зростає, а отже зростають витрати виробничого часу на виробництво продукції.

Таблиця 2.13 – Показники ефективності використання трудових ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [11], [2]

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Продуктивність, тис. грн./чол.	309,06	298,08	267,66	-10,98	-30,42	-3,6%	-10,2%
Трудомісткість, год/тис. грн.	4,96	5,21	5,18	0,25	-0,03	5,0%	-0,5%
Середньорічний виробіток, тис. грн.	403,06	385,44	384,35	-17,62	-1,08	-4,4%	-0,3%
Середньогодинний виробіток 1 робітника, тис. грн.	0,20	0,19	0,19	-0,01	0,00	-4,8%	0,5%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Продуктивність праці у 2019 році порівняно з 2017 роком зменшилася на 41,4 тис. грн. та становила 267,66 тис. грн. (у 2017 році – 309,06 тис. грн., у 2018 році – 298,08 тис. грн.)

Середньорічний виробіток зменшився на 18,71 тис. грн. у 2019 році порівняно з 2017 роком, та на 1,08 тис. грн. порівняно з 2018 роком.

Середньогодинний виробіток на 1 робітника у 2017 році становив 0,2 тис. грн, а у 2018 та 2019 роках – 0,19 тис. грн.

Отже, на підприємстві ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» з кожним роком присутня тенденція до зменшення ефективності використання трудових ресурсів.

Останнім кроком аналізу виробничої діяльності стане розрахунок показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Прораховані значення представлені у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Показники	На кінець року			Відхилення у 2018 та 2019 р.			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Фондовіддача, тис. грн.	1,353	1,305	1,152	-0,048	-0,153	-3,6%	-11,7%
Фондомісткість, тис. грн.	0,739	0,766	0,868	0,027	0,102	3,7%	13,3%
Фондоозброєність, тис. грн.	228,45	228,45	232,43	0,00	3,98	0,0%	1,7%

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Показник фондовіддачі свідчить про те, який обсяг продукції було вироблено за рахунок залишкової вартості основних засобів. Як бачимо з таблиці 2.14. даний показник ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» з кожним роком зменшується, що свідчить зменшення ефективності використання основних засобів.

Показник фондомісткості є протилежним до показника фондовіддачі та має протилежну ситуацію, значення збільшуються з кожним роком (у 2017 році – 0,739; у 2018 році – 0,766 та у 2019 – 0,868). Це свідчить про збільшення вартості основних засобів, що припадає на 1 тис. грн. виробленої продукції.

Фондоозброєність свідчить про суму вартості основних засобів, що припадає на 1 працівника. У 2017 та 2018 роках значення даного показника становить 228,45 тис. грн., коли у 2019 році відбулося його збільшення до 232,43

тис. грн. (на 3,98 тис. грн.). Збільшення даного показника є позитивною динамікою для підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

2.4. Кореляційно – регресійний аналіз впливу виробничої діяльності на прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Так як будь-який вид діяльності підприємства спрямований на отримання та збільшення прибутку, що є головною метою підприємництва, проаналізуємо як впливає виробнича діяльність ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» на його прибутковість [18].

Для того, щоб виявити та проаналізувати вплив різних чинників виробничої діяльності на прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» проведемо кореляційно-регресивний аналіз.

Нехай, зв'язок між факторами описується наступним лінійним рівнянням регресії:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4, \quad (2.1)$$

де y – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.

a_0 – вільний член регресії

a_i – коефіцієнти рівняння регресії, які характеризують кількісний вплив на результуючий показник зміни величини відповідного факторного показника на одиницю його виміру ($i = \overline{1,4}$).

x_1 – середньооблікова чисельність персоналу, ос.

x_2 – балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.

x_3 – балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.

x_4 – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Вхідні дані представлені у таблиці 2.15. Аналізований період становить 2014-2019 роки. Всі фактори–мають певний вплив на результативний показник (чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн).

Наступним кроком стане проведення кореляційного аналізу виявлення найбільш впливових факторів. Використаємо MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Кореляція»). Розраховані дані представлені у таблиці 2.16.

Таблиця 2.15 – Основні фінансові показники діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» за 2014 – 2019 рр.

Показник	Рік					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	83498	77359	80359	94859	91092	87109
Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	254	250	238	226	226	237
Балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	11798	13903	20818	21445	18931	19422
Балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.	10976	10816	11767	13826	20474	23216
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	55654	50442	56514	69847	67366	63435

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Таблиця 2.16 – Результати кореляційного аналізу виробничої діяльності
ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Показник	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	Балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	Балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1				
Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	-0,805	1			
Балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	0,549	-0,873	1		
Балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.	0,518	-0,558	0,438	1	
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	0,976	-0,896	0,694	0,622	1

Джерело: складено автором на основі розрахунків

За допомогою шкали Чеддока для визначення оцінки тісноти зв'язку між досліджуваними факторами. Отримані дані представлені у таблиці 2.17 [19].

Отже, дуже тісний зв'язок існує між чистим доходом та собівартістю реалізованої продукції. Між чистим доходом та середньообліковою чисельністю персоналу існує тісний зворотній зв'язок, а отже при збільшенні чисельності персоналу підприємства відбувається зменшення чистого доходу ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Даний фактор негативно впливає на результативний показник.

Таблиця 2.17 – Характеристика тісноти зв'язку чистого доходу із факторними ознаками

Показник	Середньообліков а чисельність персоналу, ос.	Балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	Балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	Тісний	помітний	помітний	дуже тісний

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Помітний вплив має такі фактори, як балансова вартість основних виробничих та оборотних засобів.

За результатами кореляційного аналізу можна дійти висновку, що мультиколінеарність помірна. Фактор середньооблікової чисельності персоналу має беззаперечний вплив, тому під час проведення регресійного аналізу розглянемо вплив інших факторів на чистий дохід.

Наступний кроком стане регресійний аналіз. Для цього скористаємося використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Регресія»). Отримані дані представлені у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Регресійна статистика

Показник	Значення
Множинний R	0,998706404
R-квадрат	0,99741448
Нормований R-квадрат	0,987072402
Стандартна помилка	750,5768759

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Нормований R-квадрат (коефіцієнт детермінації) становить 0,98707. Даний показник свідчить, що на 98,7% зміна чистого доходу як результативної ознаки спричинена зміною факторних ознак.

Таблиця 2.19 – Результати дисперсійного аналізу

Показник	Df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	4	217329263,7	54332315,92	96,44236606	0,076206272
Залишок	1	563365,6467	563365,6467		
Всього	5	217892629,3			

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Результати дисперсійного аналізу вказують на надійність отриманої моделі: за критерієм Фішера $f^* = 96,442 > f_{\text{табл}} = 0,076206$, де $f_{\text{табл}} = F(1 - 0,95; m; n - m - 1)$, тобто рівняння регресії (його коефіцієнти) значиме (на 95 %), вплив випадкових факторів відсутній. [23]

Таблиця 2.20 – Результати регресійного аналізу

Показник	Стандартна помилка	t-статистика	P-Значення	Нижнє 95%	Верхнє 95%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	33273,50	0,28	0,82	-413319,59	432240,33
Балансова вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	0,19	-1,65	0,35	-2,75	2,12
Балансова вартість оборотних засобів, тис. грн.	0,08	-2,20	0,27	-1,20	0,84
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	0,12	9,83	0,06	-0,33	2,61

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Аналізуючи таблиці 2.20 можна дійти висновку, що всі майже всі P-значення є меншими за 0,5, що означає що дані фактори впливають на результативну.

Надійні інтервали для параметрів лінії регресії:

$$-2,75 \leq a_2^* \leq 2,12;$$

$$-1,2 \leq a_3^* \leq 0,84;$$

$$-0,33 \leq a_4^* \leq 2,61.$$

Рівняння множинної регресії має вигляд:

$$\hat{y} = 9460,37 - 0,32\hat{x}_2 - 0,18\hat{x}_3 + 1,14\hat{x}_4. \quad (2.2)$$

Отже, при збільшенні балансової вартості основних виробничих засобів на одиницю, чистий дохід зменшиться на 0,32 од.; при зростанні балансової вартості оборотних засобів на одиницю, чистий дохід зменшиться на 0,18 од.; при зростанні собівартості реалізованої продукції на одиницю, чистий дохід збільшиться на 1,14 од.

Визначимо коефіцієнт еластичності для того, щоб проаналізувати вплив зміни питомої ваги факторної ознаки на результуючу припускаючи, що вплив інших факторних ознак є відсутнім.

Формула коефіцієнта еластичності:

$$\varepsilon_i = a_i \frac{x_i}{y}, i = \overline{2,4}. \quad (2.3)$$

$$\text{Тоді } \varepsilon_2 = -0,07; \varepsilon_3 = -0,03; \varepsilon_4 = 0,8.$$

Отже, якщо балансова вартість основних виробничих засобів зросте на 1 %, то чистий дохід зменшиться на 0,07 %; якщо балансова вартість оборотних засобів зросте на 1 %, то чистий дохід зменшиться на 0,03%; зростання собівартості реалізованої продукції на 1% призведе до збільшення чистого доходу на 0,8%.

Таким чином, проведення кореляційно-регресивного аналізу дало змогу виявити, що на прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» мають значний вплив такі факторні ознаки, як середньооблікова чисельність персоналу, балансова вартість основних виробничих засобів, балансова вартість оборотних засобів та собівартість реалізованої продукції. Результати проведеного аналізу можна використати при формуванні рекомендацій підприємству.

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши господарсько-правові засади ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», було виявлено, що підприємство виробляє та реалізовує такі види продукції, як пиво, напій безалкогольний та мінеральна вода. Дане підприємство розташоване у Сумській області, м. Охтирка та добуває мінеральну воду з природніх артезіанських джерел.

У ході проведення аналізу економічного стану ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» було проаналізовано наступні складові: ефективне використання основних та оборотних засобів підприємства; трудові ресурси підприємства; виробництво, собівартість та реалізація продукції; фінансовий стан підприємства.

Проаналізувавши основні та оборотні засоби ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» можна дійти висновку, що стан основних засобів на підприємстві ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» є незадовільним. Трудові ресурси підприємства є постійними та збільшують свою кількість з кожним роком, проте у них присутня тенденція до зменшення продуктивності праці, що негативно впливає на економічний стан ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». За період 2017-2019 років відбулася зміна структури обсягу виробництва та реалізації підприємства. У 2019 році найбільшу питому вагу становить пиво. Такі показники, як чистий дохід та собівартість продукції майже не зазнали змін. Що стосується фінансового стану, прорахувавши показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, можна дійти наступних висновків: підприємство не має змоги розрахуватися швидко розрахуватися по своїм зобов'язанням у короткостроковій перспективі, про це свідчать показники ліквідності та платоспроможності, що не досягають нормативних значень. Прорахувавши показники фінансової стійкості, біло виявлено, що всі показники

відповідають їх нормативному значенню, отже ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» здатне відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. В цілому показники ділової активності мають позитивну тенденцію, окрім коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію до спаду, що свідчить про погіршення платоспроможності по відношенню до постачальників. Коефіцієнт ділової активності (оборотності оборотних засобів) та оборотності запасів з кожним роком зменшується, що є проблемою для підприємства. Економічний стан ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» має достатньо недоліків, що потребують вирішення.

Аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» був проведений за допомогою таких складових, як аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів, трудових ресурсів та основних засобів. Майже всі показники ефективності використання матеріальних ресурсів мають тенденцію до зменшення, що є негативною ситуацією для виробничої діяльності підприємства. Показники ефективності трудових ресурсів є майже незмінними за період 2017-2019 років, проте середньорічний виробіток (тис. грн.) має тенденцію до зниження, що призводить до зменшення ефективності трудових ресурсів з кожним роком. Ефективність використання основних засобів з кожним роком спадає, про це свідчить постійне зменшення показника фондівддачі та відповідно збільшення фондомісткості. Отже, виробнича діяльність підприємства має багато недоліків, що необхідно негайно вирішити для збільшення її ефективності.

Провівши кореляційно-регресивний аналіз підприємства ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», було виявлено, що найбільший вплив на чистий дохід реалізації продукції має таких чинник, як собівартість реалізованої продукції. Середньооблікова чисельність персоналу має обернений вплив на чистий дохід підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОХТИРСЬКИЙ ПІВОВАРНИЙ ЗАВОД»

3.1. Обґрунтування напрямків підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Виходячи з результатів проведеного аналізу виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», підприємство потребує підвищення ефективності виробництва всіма можливими методами. Серед основних способів підвищення даної ефективності слід відзначити вдосконалення у трьох напрямках: ресурси, технології та організація.

Що стосується ресурсів, до них відноситься підвищення ефективності використання основних фондів, оборотних коштів та трудових ресурсів. Розрізняють два напрямки підвищення ефективності основних засобів: екстенсивний та інтенсивний. До інтенсивного відносяться: механізація та автоматизація виробництва; технологічна трансформація та модернізація; удосконалення технологічного процесу, а також можна скоротити тривалість циклу виробничої операції; використовувати прогресивні форми організації та управління виробництвом та підвищити рівень освіти та кваліфікації промислового та виробничого персоналу. До екстенсивних напрямків підвищення ефективності використання основних фондів включають: скорочення простою обладнання завдяки своєчасному забезпеченню сировиною, матеріалами, напівфабрикатами та покращеною якістю ремонту та технічне обслуговування обладнання; необхідно збільшити кількість машино-змін обладнання та зменшити кількість неробочого обладнання, а також слід ввести додаткове обладнання. [20]

Що стосується ефективності використання екстенсивних напрямків, то слід виділити для впровадження наступне: раціональне формулювання трудових норм і

норм; встановлення прямих і постійних відносин з постачальниками; зменшення вартості сировини та матеріалів, що використовується у виробництві та придбані за оптовими цінами або замінені дешевими аналогами; можна використовувати відходи для виробництва; впровадження уніфікації технології виробництва; необхідно посилити виробничий процес, а також запровадити перехід до безперервного процесу виробництва та пришвидшити пакетну обробку матеріальних ресурсів [20].

З точки зору підвищення ефективності використання ресурсів найбільш проблематичним є співробітники компанії. До напрямків підвищення ефективності роботи персоналу можна віднести наступні заходи: сформувати кваліфіковану команду працівників; замінити існуючі технічні засоби більш досконалішими; провести модернізацію обладнання (впровадження різних систем управління компанією, а саме електронного програмного забезпечення управління документами, CRM та ERP-системи, включаючи портали компаній); вдосконалити управління виробництвом та робочою силою; провести поглиблення спеціалізації виробництва; збільшити фактичний фонд робочого часу; створення кваліфікованої структури керівництва, а також відповідної морально-психологічної атмосфери в колективі. Необхідно проводити як і моральне заохочення працівників, так і матеріальне, до якого можна віднести вдосконалення системи оплати праці та створити умови, при яких працівники братимуть участь у застосуванні системи розподілу прибутку.

Що стосується технологічного напрямку, головним рішенням збільшення його ефективності є вирішення проблеми технологічної відсталості. Другий напрямок зростання ефективності включає: прискорення впровадження результатів науково-технічного та організаційного прогресу в корпоративну практику; вдосконалення систем організації та управління виробництвом, організаційних форм і методів діяльності, її планів та мотивації; покращення якості та підвищення

конкурентоспроможності продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», а також необхідність вдосконалювати та постійно коригувати різні види діяльності відповідно до їх сучасних вимог [4].

Що стосується організаційного напрямку підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства, то головною його метою виступає збільшення ефективності управління виробництвом. Даний напрямок забезпечується за рахунок ефективного кваліфікованого менеджменту, а саме побудова коректної системи управління, використання реінжинірингу та аутсорсингу тощо.

Дані заходи значно підвищують ефективність виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», якщо розглядати всі фактори комплексно. Проте найгірша ситуація на даний момент склалася з основними фондами підприємства. Основні засоби настільки застарілі, що підприємство зазнає великих втрат з цього приводу. Тому приділимо даному аспекту найбільшу увагу.

3.2. Розкриття доцільності впровадження нової виробничої лінії для вдосконалення діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Виробнича діяльність ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» з кожним роком зменшує свою ефективність, що спричиняє застаріле обладнання підприємства. Так як основним видом діяльності досліджуваного підприємства є виробництво пива, то для збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства було обрано впровадження нової виробничої лінії.

На меті реалізації даної пропозиції є:

- Заміна старого обладнання, якому притаманний фізичний та моральний знос, на нове, що є більш продуктивне;
- Покращення якості виробленої продукції;

- Ліквідація на підприємстві тяжкої фізичної праці.

Таким чином, технічне переозброєння дозволяє в короткі терміни удосконалити накопичені в минулому елементи основних фондів.

Слід зазначити, що оновлення обладнання, безумовно, повинно бути тісно пов'язане з життєвими циклами виробів, а також виробів, що плануються до випуску в наступні роки. Приймаючи рішення по оновлення обладнання, що входить до складу даної групи засобів праці, необхідно враховувати на якій стадії життєвого циклу знаходиться випускається виріб. У теорії життєвого циклу товару прийнято виділяти чотири основних стадії: впровадження (виведення на ринок), зростання, зрілість і спад, послідовно змінюють один одного. Уявімо визначення області доцільного оновлення обладнання в залежності від стадії життєвого циклу товару (рисунок 3.1.).

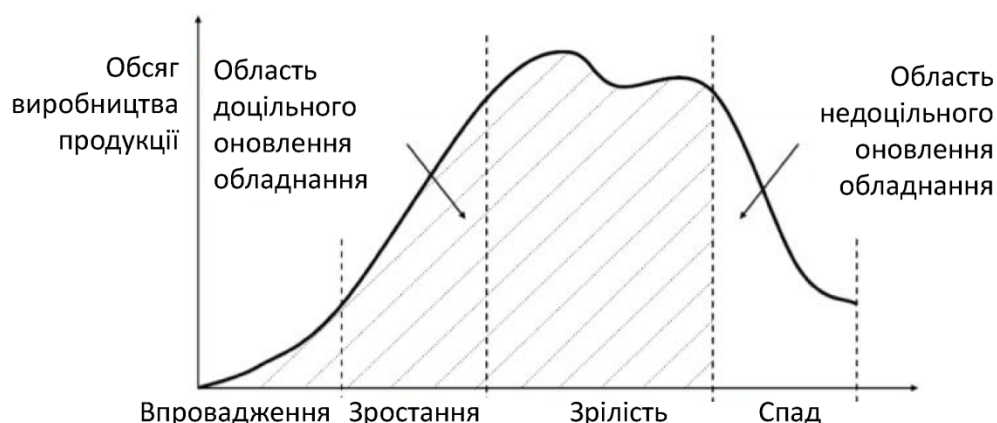


Рисунок 3.1 – Визначення області доцільного оновлення обладнання в залежності від стадії життєвого циклу товару

Джерело: створено автором на основі [21]

Якщо період життєвого циклу виробу доводиться на стадії впровадження, зростання або зрілості, на яких обсяг виробництва виробу зростає, рішення з оновлення обладнання, що входить до складу даної групи засобів праці, є доцільним. Навпаки, при позиціонуванні життєвого циклу виробу за стадіями зрілості або спаду, на яких обсяг виробництва виробу убыває, передбачається

відмова від оновлення засобів праці даної групи. Однак для прийняття рішення по оновленню засобів праці необхідно враховувати той факт, що життєвий цикл виробів може бути продовжений в результаті використання нового обладнання або модернізації діючого. Це відбувається за рахунок поліпшення якості і точності обробки деталей, що входять до складу того чи іншого виробу, а, отже, підвищує якість і конкурентоспроможність самого виробу. В результаті після оновлення обладнання можливий тимчасовий ріст обсягу виробництва виробів, що призводить до збільшення періоду зрілості товарів [21].

Так як наш продукт «пиво» є на стадії переходу від стадії зростання до стадії зрілості, впровадження нового обладнання є доцільним.

Для того, щоб скласти перелік обладнання для впровадження у виробництва необхідно зрозуміти технологічний процес виробництва пива. Він складається з декількох етапів, які обслуговуються різними обладнаннями. Розглянемо процес виробництва пива. [22]

Першим етапом технологічного процесу виробництва пива є приготування охмеленого сусла. Спочатку відбувається дроблення солоду для того, щоб вміст солодового зерна був доступним для дії ферментів. Потім відбувається затирання солоду. Даний процес супроводжується змішуванням в заторному чані подрібнених зернових матеріалів з наливом у співвідношенні 1:4. Наступним кроком відбувається термообробка. Для того, щоб пришвидшити процес ферментації, на виробництві використовують процес оцукрювання, а саме солодову кашу нагрівають до температури 76°C. На етапі фільтрації сусла відбувається вивільнений від дробини (нерозчинних речовин) розчин, що називається суслом. Охолодження сусла відбувається при температурі від 2°C до 5°C. Потім охолоджене пиво відправляють на зброджування та дозрівання. Даний процес може складати від 3 до 7 календарних днів [23].

Одним із етапів, що завершують виробництва пива, є його освітлення. Якщо пиво при освітлені не досить насичене CO₂, отриманий розчин проходить карбонізацію. Після того, як готовий продукт пройде всі етапи, та експерти візьмуть пробу для переконання в його готовності, пиво подається на розлиття його у пляшки [24].

У таблиці 3.1. представлений перелік модернізованого обладнання, що необхідне для кожної стадії виробництва пива.

Таблиця 3.1 – Перелік модернізованого обладнання, що необхідне для кожної стадії виробництва пива

Операції	Обладнання	Модель	Продуктивність, од.вим.	Потужність, кВт
Дроблення солоду	Магнітний апарат	SW 94	5000 л	3 кВт
	Автоматичні ваги	SX 1905	5000 л	10 кВт
	Дробарки	BWN 87	-	2,5кВт
Затирання солоду	Заторні апарати	AISI 304	7200 л	4 кВт
Термообробка	Сушварильний котел	AS 98	7000 л	5,5 кВт
Фільтрація сусла	Фільтраційний апарат	PTA 9	6500 л	9 кВт
Охолодження пива	Хмелецідильник	AISI 205	8000 л	6 кВт
Зброджування і дозрівання пива	Циліндроконічні танки (ЦКТ)	DW 104	6000 л	15 кВт
Освітлення пива	Фільтр-преси	-	5000 л	7 кВт
	Діатомітові установи	-	5500 л	5 кВт
	Сепаратори для освітлення пива	SPX FLOW Seital	5750 л	15 кВт
Розлиття пива в пляшки	Пакувальне обладнання	SPX N0109	7000 л	10 кВт

Джерело: створено автором на основі [24], [25]

Реалізація впровадження нового обладнання для виробництва пива складатиме від 25 до 40 календарних днів. Заміна обладнання буде відбуватися поступово, від обладнання для дроблення солоду до розлиття пива в пляшки. Це дозволить скоротити витрати часу на його впровадження та уникнути простоїв на виробництві [26].

Процес впровадження обладнання складається з наступних етапів: доставка обладнання, монтаж, перевірка на його справність та введення його в експлуатаційний режим [27].

Тривалість впровадження всього переліку обладнання представлена у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Тривалість впровадження переліку модернізованого обладнання, що необхідне для кожної стадії виробництва пива

Операції	Обладнання	Тривалість, днів			
		Доставка	Монтаж	Перевірка на справність	Введення в експлуатаційний режим
Дроблення солоду	Магнітний апарат	2 - 8 днів	3 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
	Автоматичні ваги	3 - 5 днів	3 - 7 днів	1 - 2 днів	1 день
	Дробарки	3 - 8 днів	3 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
Затирання солоду	Заторні апарати	3 - 10 днів	2 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
Термообробка	Сушловарильний котел	3 - 10 днів	3 - 6 днів	1 - 2 днів	1 день
Фільтрація суслу	Фільтраційний апарат	3 - 8 днів	3 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
Охолодження пива	Хмелецідильник	4 - 6 днів	2 - 3 днів	1 - 2 днів	1 день
Зброджування і дозрівання пива	Циліндроконічні танки (ЦКТ)	6 - 10 днів	3 - 5 днів	1 - 2 днів	1 день
Освітлення пива	Фільтр-преси	3 - 10 днів	2 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
	Диатомітові установи	3 - 10 днів	2 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
	Сепаратори для освітлення пива	3 - 10 днів	2 - 4 днів	1 - 2 днів	1 день
Розлиття пива в пляшки	Пакувальне обладнання	5 - 10 днів	3 - 9 днів	1 - 2 днів	1 день

Джерело: створено автором на основі [28], [29]

Весь процес переоснащення підприємства новим виробничим обладнанням буде контролюватися керівником ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» та головним інженером. Процес доставки покладено на компанію, в якій буде

придбано обране обладнання. ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» має достатню кількість ремонтних працівників, які займаються як технічним обслуговуванням, так і плановим, позаплановим та капітальним ремонтом. Тому процес монтажу буде покладено на спеціалістів компанії, що реалізувала необхідно обладнання для підприємства, так і ремонтними працівниками. Для обслуговування даного процесу буде необхідно до 15 ремонтних працівників. Перевіркою на справність будуть зайняті інженери підприємства разом з ремонтними працівниками. В цілому для даного процесу необхідно 4 інженери та 5 ремонтних працівників. Після того, як дана перевірка буде мати позитивні результати, обладнання буде введено в експлуатаційний режим.

Таблиця 3.3 – Капітальні інвестиції впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Обладнання	Модель	К-ть од.	Ціна придбання, грн	Капітальні інвестиції
Магнітний апарат	SW 94	1	270000	270000
Автоматичні ваги	SX 1905	1	130000	130000
Дробарки	BWN 87	4	32400	129600
Заторні апарати	AISI 304	2	126535	253070
Сушварильний котел	AS 98	2	208000	416000
Фільтраційний апарат	PTA 9	2	384000	768000
Хмелецідильник	AISI 205	1	48000	48000
Циліндроконічні танки (ЦКТ)	DW 104	3	226080	678240
Фільтр-преси	-	2	328000	656000
Диатомітові установи	-	1	220500	220500
Сепаратори для освітлення пива	SPX FLOW Seital	1	239800	239800
Пакувальне обладнання	SPX N0109	1	340200	340200
Всього:				4149410

Джерело: створено автором на основі [25], [30]

Як бачимо з таблиці 3.3, капітальні інвестиції впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» становлять 4149410 грн.

Реалізація впровадження нового модернізованого обладнання допоможе збільшити ефективність виробничої діяльності, а саме:

- Збільшити сукупний дохід від реалізації продукції;
- Знизити собівартість виробленої продукції;
- Підвищити значення таких показників, як фондовіддача, фондоозброєність, продуктивність праці, коефіцієнт оновлення основних засобів;
- Збільшення рентабельності підприємства;
- Знизити значення таких показників, як фондомісткість, коефіцієнт зносу основних засобів;
- Збільшити чистий прибуток підприємства.

Отже, впровадження нової виробничої лінії вирішить багато проблем, що має ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» на даний момент.

3.3. Розрахунок витрат на впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» як напрям підвищення ефективності виробничої діяльності

Перелік і конкретні розміри джерел фінансування капітальних вкладень для кожного об'єкта відображаються в плані фінансування витрат на технічне переозброєння і придбання обладнання. План фінансування є одним з найважливіших документів, необхідних для відкриття фінансування капітальних вкладень на технічне переозброєння підприємств. Як джерела фінансування використовуються в першу чергу власні кошти, а в відсутньої частини - довгостроковий кредит [31].

Для розрахунку капітальних витрат на обладнання скористаємося наступною формулою [32]:

$$K_i = K_{\text{облад}} + K_{\text{пакув}} + K_{\text{трансп}} + K_{\text{складськ}} + K_{\text{монтаж}} = K_{\text{облад}} + 0,005 \times K_{\text{облад}} + 0,03 \times K_{\text{облад}} + 0,005 \times K_{\text{облад}} + 0,05 \times K_{\text{облад}}, \quad (3.1)$$

де K_i – капітальні витрати на певний вид обладнання виробничої лінії, $K_{\text{облад}}$ – вартість нового обладнання, $K_{\text{пакув}}$ – витрати на тару та упаковку, розмір яких складає 0,5% від вартості обладнання, $K_{\text{трансп}}$ – транспортні витрати, розмір яких становить 3% від вартості обладнання, $K_{\text{складськ}}$ – заготівельні і складські витрати в розмірі 0,5% від вартості обладнання, $K_{\text{монтаж}}$ – витрати на монтажні роботи в розмірі 5% від вартості обладнання. [34]

Для того, щоб обчислити капітальні витрати на всю нову техніку застосовують наступну формулу [33]:

$$K = \sum_1^i K_i, \quad (3.2)$$

де K_i – капітальні витрати на певний вид обладнання виробничої лінії.

Розрахуємо витрати на впровадження магнітного апарату SW 94 у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 270000 грн:

$$K_1 = 270000 + 0,005 \times 270000 + 0,03 \times 270000 + 0,005 \times 270000 + 0,05 \times 270000 = 294300 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження автоматичних ваг SX 1905 у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 130000 грн:

$$K_2 = 130000 + 0,005 \times 130000 + 0,03 \times 130000 + 0,005 \times 130000 + 0,05 \times 130000 = 141700 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження дробарок BWN 87 у розмірі 4 одиниць, вартість яких становить 129600 грн:

$$K_3 = 129600 + 0,005 \times 129600 + 0,03 \times 129600 + 0,005 \times 129600 + 0,05 \times 129600 = 141264 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження заторних апаратів AISI 304 у розмірі 2 одиниць, вартість яких становить 253070 грн:

$$K_4 = 253070 + 0,005 \times 253070 + 0,03 \times 253070 + 0,005 \times 253070 + 0,05 \times 253070 = 275846,3 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження суловарильного котлу AS 98 у розмірі 2 одиниць, вартість яких становить 416000 грн:

$$K_5 = 416000 + 0,005 \times 416000 + 0,03 \times 416000 + 0,005 \times 416000 + 0,05 \times 416000 = 453440 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження фільтраційного апарату РТА 9 у розмірі 2 одиниць, вартість яких становить 768000 грн:

$$K_6 = 768000 + 0,005 \times 768000 + 0,03 \times 768000 + 0,005 \times 768000 + 0,05 \times 768000 = 837120 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження хмелецідильника AISI 205 у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 48000 грн:

$$K_7 = 48000 + 0,005 \times 48000 + 0,03 \times 48000 + 0,005 \times 48000 + 0,05 \times 48000 = 52320 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження циліндроконічних танків (ЦКТ) DW 104 у розмірі 3 одиниць, вартість яких становить 678240 грн:

$$K_8 = 678240 + 0,005 \times 678240 + 0,03 \times 678240 + 0,005 \times 678240 + 0,05 \times 678240 = 739281,6 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження фільтр-пресів у розмірі 2 одиниць, вартість яких становить 656000 грн:

$$K_9 = 656000 + 0,005 \times 656000 + 0,03 \times 656000 + 0,005 \times 656000 + 0,05 \times 656000 = 715040 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження діатомітової установи у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 220500 грн:

$$K_{10} = 220500 + 0,005 \times 220500 + 0,03 \times 220500 + 0,005 \times 220500 + 0,05 \times 220500 = 240345 \text{ (грн)}$$

Розрахуємо витрати на впровадження сепаратору для освітлення пива SPX FLOW Seital у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 239800 грн:

$$K_{11} = 239800 + 0,005 \times 239800 + 0,03 \times 239800 + 0,005 \times 239800 + 0,05 \times 239800 = 261382 \text{ (грн)}.$$

Розрахуємо витрати на впровадження пакувальне обладнання SPX N0109 у розмірі 1 одиниці, вартість якого становить 340200 грн:

$$K_{12} = 340200 + 0,005 \times 340200 + 0,03 \times 340200 + 0,005 \times 340200 + 0,05 \times 340200 = 370818 \text{ (грн)}.$$

Для наочності в табличній формі представимо кошторис витрат на нове обладнання (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Кошторис витрат на нове обладнання виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [34]

Назва обладнання	Кількість	Коблад	Кпакув	Ктрансп	Кскладськ	Кмонтаж	Всього
Магнітний апарат	1	270000	1350	8100	1350	13500	294300
Автоматичні ваги	1	130000	650	3900	650	6500	141700
Дробарки	4	129600	648	3888	648	6480	141264
Заторні апарати	2	253070	1265,35	7592,1	1265,35	12653,5	275846,3
Сушловарильний котел	2	416000	2080	12480	2080	20800	453440
Фільтраційний апарат	2	768000	3840	23040	3840	38400	837120
Хмелецідильник	1	48000	240	1440	240	2400	52320
Циліндроконічні танки (ЦКТ)	3	678240	3391,2	20347,2	3391,2	33912	739281,6
Фільтр-преси	2	656000	3280	19680	3280	32800	715040
Диатомітові установи	1	220500	1102,5	6615	1102,5	11025	240345

Продовження таблиці 3.4.

Сепаратори для освітлення пива	1	239800	1199	7194	1199	11990	261382
Пакувальне обладнання	1	340200	1701	10206	1701	17010	370818
Всього:		4149410	20747,1	124482,3	20747,1	207470,5	4522857

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Наочно на рисунку 3.2 відобразимо структуру витрат на впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

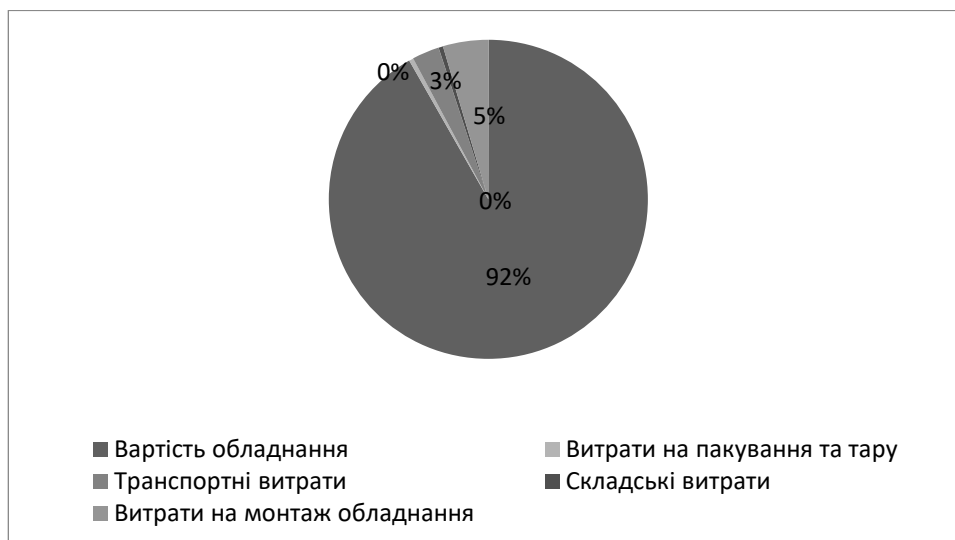


Рисунок 3.2 – Структура витрат на впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Виходячи з представленого малюнка, можна зробити висновок, що найбільшу частку витрат на впровадження нового виробничого обладнання для ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» становить безпосередньо сама вартість нової техніки - 92%, далі йдуть витрати на монтажні роботи, які складають 5%, потім йдуть транспортні витрати, їх частка в структурі витрат на впровадження нового виробничого обладнання становить 3%, по 0,46% припадає на складські витрати і витрати на тару і упаковку.

Кошти на впровадження нової техніки можна взяти з амортизаційного фонду підприємства. Як відомо, амортизаційний фонд являє собою грошові кошти,

накопичені за рахунок амортизаційних відрахувань основних засобів і призначені для відновлення зношених основних засобів і придбання нових.

Станом на 31 грудня 2019 року амортизаційний фонд ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» склав 55088 тис. грн., цих коштів буде достатньо для реалізації запропонованих заходів. [35]

Представимо плановану повну собівартість виробництва одної пляшки пива за статтями витрат після впровадження нової виробничої лінії (табл. 3.5)

Таблиця 3.5 – Планова собівартість 1 л пива після впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Стаття калькуляції	Витрати на пиво (1 л), грн.	Частка у повній собівартості продукції, %
Сировина і матеріали	3,51	23,4%
Паливо і енергія на технологічні цілі	2,82	18,8%
Витрати на утримання та експлуатацію технологічного обладнання	2,90	19,4%
Основна і додаткова заробітна плата виробничих працівників	2,10	14,0%
Нарахування на заробітну плату виробничих працівників	0,95	6,3%
Загальновиробничі витрати	2,71	18,1%
Собівартість виробництва	14,99	100,0%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Відобразимо наочно структуру повної планової собівартості 1 л пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» (рис. 3.3).

Найбільшу частку в структурі повної собівартості 1 л пива займе безпосередньо сировина та матеріали – 23,4%, витрати по утриманню та експлуатації обладнання складуть 19,4%, паливо та енергія на технологічні цілі – 18,8%, загальновиробничі витрати в загальній собівартості складатиме 18,1% основна і додаткова заробітна плата виробничих працівників – 14,0% та нарахування на неї – 6,3%.

У таблиці 3.6 представлено порівняльний аналіз собівартості всього обсягу виробленого пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до і після впровадження нової виробничої лінії.

Таблиця 3.6 – Аналіз собівартості пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії [36]

Стаття калькуляції	До впровадження нової виробничої лінії, грн	Після впровадження нової виробничої лінії, грн	Відхилення	
			Абсолютне, грн.	Відносне, %
Сировина і матеріали	15529162,25	13503619,35	-2025542,903	-13%
Паливо і енергія на технологічні цілі	10620591,08	10849061,7	228470,6215	2%
Витрати на утримання та експлуатацію технологічного обладнання	3566600	452285,69	-3114314,31	-87%
Основна і додаткова заробітна плата виробничих працівників	606980	598439	-8541	-1%
Нарахування на з/п	133535,6	131656,58	-1879,02	-1%
Загальновиробничі витрати	11310051	10425871,35	-884179,719	-8%
Собівартість виробництва	41766920	35960933,67	-5805986,33	-14%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Виявлено зниження за статтею сировину на 13%. Крім того, прогнозується скорочення витрат за статтями витрати на утримання та експлуатацію технологічного обладнання на 87%, загальновиробничі витрати на 8%. Також планується зменшення на 2% такої статті як паливо і енергія на технологічні цілі та на 1% - основна і додаткова заробітна плата виробничих працівників та нарахування на неї. У підсумку повна собівартість продукції досліджуваного підприємства зменшиться на 14%.

Таким чином, розрахунок вартості впровадження нової виробничої лінії пива на ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» показав, що для технічного переозброєння підприємства знадобиться 4522856,9 грн. Джерелом коштів для реалізації запропонованих заходів може послужити амортизаційний фонд підприємства, в якому на 31 грудня 2019 року накопичено 55088000 грн. Даною суми вистачить для оновлення основних виробничих фондів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

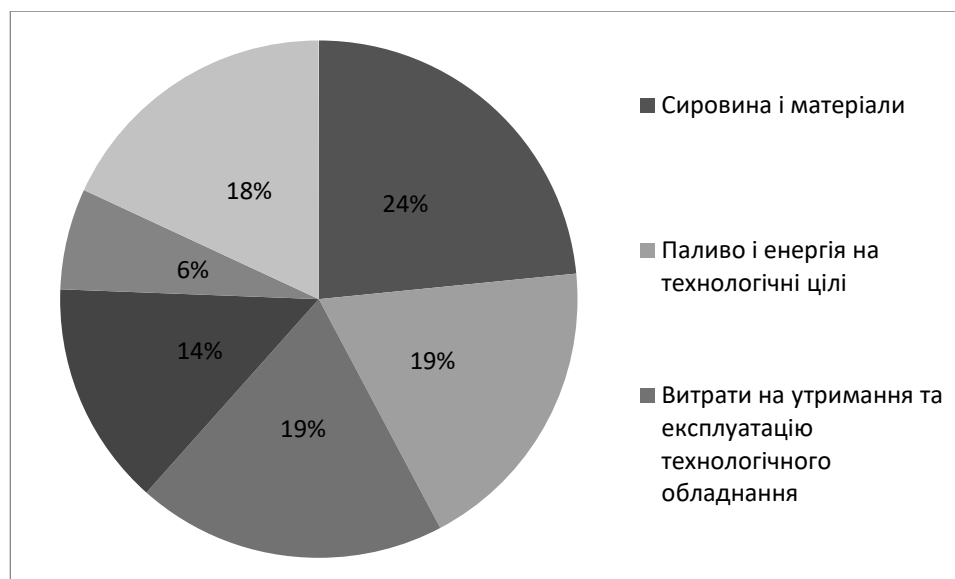


Рисунок 3.3 – Структура повної планової собівартості 1 л пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» після впровадження нової виробничої лінії

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Після розрахунку вартості впровадження нової техніки на підприємстві необхідно за допомогою різних показників оцінити його економічну ефективність.

3.4. Соціально-економічна ефективність від впровадження нової виробничої лінії ПрАТ «Охтирський пивоварний завод»

Впровадження нової виробничої лінії для виробництва пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» суттєво збільшить ефективність діяльності підприємства.

Економічні показники виробництва та реалізації пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії представлено у таблиці 3.7.

Аналіз представленої таблиці демонструє, які зміни відбудуться після впровадження нової виробничої лінії. Зазначимо, що пиво становить 62% всієї виробленої продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [37].

Таблиця 3.7 – Економічні показники виробництва та реалізації пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Стаття	Значення в 2019 році	Значення після впровадження нової виробничої лінії	Відхилення	
			Абсолютне, грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації пива, тис. грн.	54007,58	55903,65	1896,07	4%
Собівартість реалізованого пива, тис. грн.	41766,92	35960,93	-5805,98633	-14%
Валовий прибуток, тис. грн.	14677,88	19942,72	5264,83633	36%
Чистий прибуток, тис. грн.	629,92	856,69	226,7712	36%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Як бачимо, собівартість реалізованого пива зменшилася на 14% та становить 55903, 65 тис. грн., що було прораховано у таблиці 3.6. Чистий дохід від реалізації зросте на 1896,07 тис. грн., а саме на 4%. За рахунок збільшення доходу від реалізації і зниження собівартості значно зміниться прибуток від продажів.

Збільшення відбудеться на 36% валового та чистого прибутку, з урахуванням, що витрати на адміністрування, збут та інші витрати залишаться незмінними.

Загальні показники виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії представлено у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Економічні показники виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Стаття	Значення в 2019 році	Значення після впровадження нової виробничої лінії	Відхилення	
			Абсолютне, грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації пива, тис. грн.	87109,00	89005,07	1896,07	2%
Собівартість реалізованого пива, тис. грн.	67366,00	61560,01	-5805,99	-9%
Валовий прибуток, тис. грн.	23674,00	27445,06	3771,06	16%
Чистий прибуток, тис. грн.	1016,00	1381,76	365,76	36%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Отже, як бачимо, в цілому на підприємстві за рахунок впровадження нової виробничої лінії для пива відбудеться зростання чистого доходу на 2%. Собівартість реалізованої продукції зменшиться на 9%.

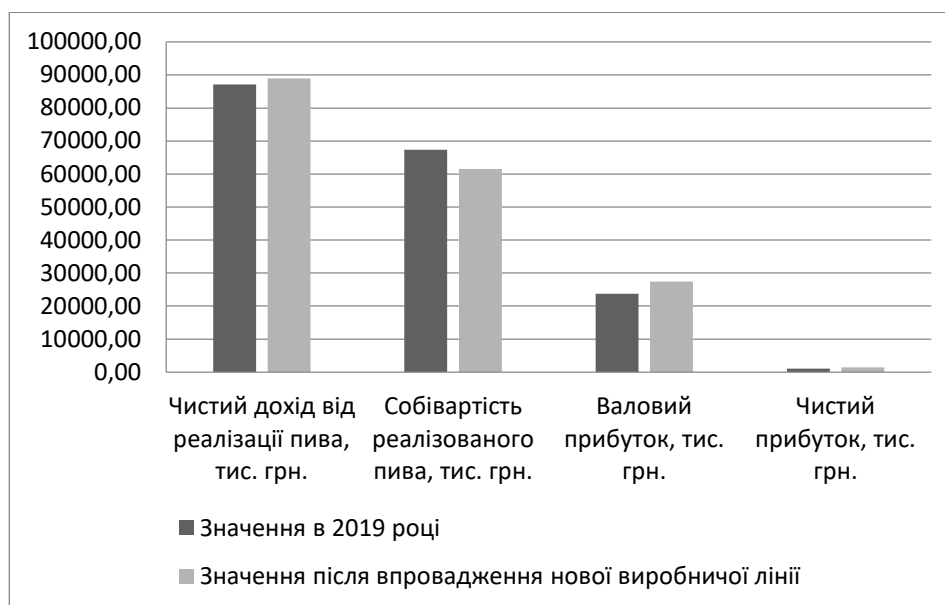


Рисунок 3.4 – Динаміка зміни економічних показників реалізації продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Внаслідок збільшення доходу та зменшення собівартості валовий та чистий прибуток, враховуючи адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати незмінними, збільшаться на 16%.

Таблиця 3.9 – Показники ефективності використання матеріальних ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії [38], [39]

Показники	Значення в 2019 році	Значення після впровадження нової виробничої лінії	Абсолютне відхилення, грн.
1	2	3	4
Рентабельність активів, %	55,0%	76,5%	21,5%
Рентабельність продукції, %	35,2%	44,6%	9,4%
Рентабельність власного капіталу, %	3,3%	4,4%	1,2%
Рентабельність інвестованого капіталу, %	121,2%	258,8%	137,6%
Рентабельність операційної діяльності, %	1,1%	1,6%	0,5%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Завдяки тому, що відбулося збільшення чистого доходу та прибутку та відбулася зміна вартості активів, за рахунок впровадження нової виробничої лінії, відбулося збільшення показників рентабельності. Після впровадження нового обладнання для пива ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» рентабельність активів зросла на 21,5%, рентабельність продукції – на 9,4%.

Рентабельність власного капіталу – на 1,2%, рентабельність інвестованого капіталу – на 137,6% та рентабельність операційної діяльності – на 0,5%.

Впровадження нової виробничої лінії вплинула також і на трудові ресурси. Результати представлені у таблиці 3.10.

Як бачимо, продуктивність персоналу значно збільшилася, а саме на 40%, коли трудомісткість скоротилася до 4,76, що на 8% менше, за значення до впровадження виробничої лінії. Також відбулося збільшення середньогодинного виробітку на 40%. Це свідчить про те, що впровадження нової виробничої лінії покращить як економічну, так і соціальну ефективність.



Рисунок 3.5 – Динаміка зміни показників рентабельності активів та продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Таблиця 3.10 – Показники ефективності використання трудових ресурсів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії [40]

Показники	Значення в 2019 році	Значення після впровадження нової виробничої лінії	Відхилення	
			Абсолютне, грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
Продуктивність, тис. грн./чол.	267,66	375,55	107,89	40%
Трудомісткість, год/тис. грн.	5,18	4,76	-0,42	-8%
Середньогодинний виробіток 1 робітника, тис. грн.	0,19	0,27	0,08	40%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Що стосується показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», то можна прослідкувати позитивну тенденцію для підприємства (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Показники	Значення в 2019 році	Значення після впровадження нової виробничої лінії	Відхилення	
			Абсолютне, грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
Фондовіддача	1,152	2,56	1,408	122,3%
Фондомісткість	0,868	0,769	-0,099	-11,4%
Фондоозброєність	232,439	239,98	7,541	3,2%

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Фондовіддача значно збільшилася, порівняно зі значенням, що є у 2019 році. Збільшення відбулося на 122,3% (2019 рік – 1,1152; після впровадження нової виробничої лінії – 2,56). Фондомісткість, як зворотній показник фондовіддачі, зменшилася на 11,4%.

Фондоозброєність також зазнала підвищення на 3,2%. Слід зазначити, що у динаміці дані показники мали негативну тенденцію до впровадження нового виробничого обладнання на підприємстві ПрАТ «Охтирський пивоварний завод».

Для оцінки ефективності впровадження нової виробничої лінії на підприємство ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» слід прорахувати показники чистої дисконтованої вартості (NPV), період окупності (PP), індекс дохідності (PI) та дисконтовану норму прибутку (IRR). Для їх розрахунку скористаємося вбудованими формулами додатку MS Excel. [36]

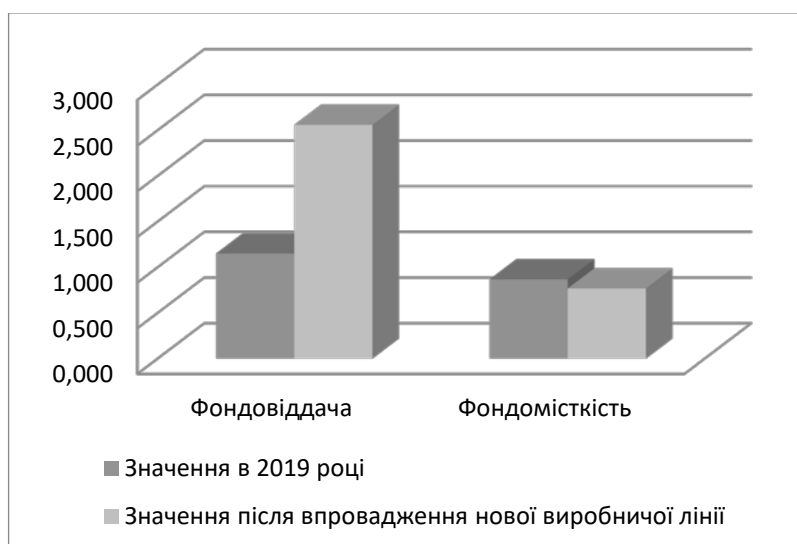


Рисунок 3.6 – Динаміка зміни показників фондовіддачі та фондомісткості ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» до та після впровадження нової виробничої лінії

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Таблиця 3.12 – Результати розрахунку економічної ефективності капітальних інвестицій у нову виробничу лінію ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» [41]

Показник	Значення
Капітальні інвестиції, грн	4522856,90
Амортизаційні відрахування, грн	4522,86
Плановий чистий прибуток, грн	
1 рік	1381760,00
2 рік	1598257,00
3 рік	1897456,00
4 рік	1954283,00
5 рік	1654309,00
Ставка дисконту, %	21
NPV	273788,57
IRR, %	24
PP	2,66
PI, %	6,1

Джерело: створено автором на основі розрахунків

Отже, капітальні інвестиції є вигідними та економічно доцільними, оскільки NPV є більші за 0 та складають 273788,57 грн, IRR є більшою за ставку дисконту. Період окупності складає 2,66 роки. PI є більшим за 1 та складає 6,1; отже капітальні інвестиції є економічно ефективними.

Завдяки оновленню виробничої лінії на підприємстві, ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» покращить не тільки економічну ефективність, але й полегшить працю всьому виробничому персоналу, що позитивно вплине на їх стан фізичного та психічного здоров'я.

Висновки до розділу 3

Таким чином, розроблені заходи щодо впровадження нової виробничої лінії пива на ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», що включають заміну зношеного і застарілого обладнання на більш сучасну техніку, а саме магнітний апарат SW 94, автоматичні ваги SX 1905, дробарки BWN 87, заторні апарати AISI 304,

сусловарильний котел AS 98, фільтраційний апарат РТА 9, хмелецідильник AISI 205, циліндроконічні танки DW 104, фільтр-преси, діатомітові установи, сепаратори для освітлення пива SPX FLOW Seital та пакувальне обладнання SPX N0109.

Внаслідок розрахунку вартості впровадження нового виробничого обладнання на підприємстві була отримана сума, необхідна для реалізації запропонованих заходів. Вона склала 4522856,9 грн. Для придбання даного обладнання можна використати кошти з амортизаційного фонду ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», який на 31 грудня 2019 року було дорівнює 55088000 грн.

Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження нової техніки на підприємстві дозволяє констатувати, що розроблені заходи є виправданими, про що свідчать показники ефективності інвестицій, а також прогнозовані фінансові та економічні показники. Результатом впровадження нового виробничого обладнання в ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» має стати:

- збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 3,67%;
- зниження повної собівартості продукції на 9%;
- збільшення прибутку на 16%;
- збільшення показників рентабельності від 0,5% до 137,6%;
- збільшення продуктивності праці персоналу та середньогодинного виробітку 1 робітника на 40% та зменшення трудомісткості 8%;
- збільшення фондівіддачі на 122,3% та зменшення фондомісткості на 11,4%;
- збільшення фондоозброєності на 3,2%;
- полегшення праці виробничого персоналу, а також покращення їх фізичного та психічного стану.

Капітальні інвестиції є доцільними, адже впровадження нового виробничого обладнання супроводжується позитивними значенням чистого дисконтованого доходу, а також високих значень показників індексу доходності та дисконтованої норми прибутку.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході проведення дослідження в дипломній роботі було розглянуто теоретичні аспекти виробничої діяльності підприємства, проаналізовано економічний стан ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», ефективність її виробничої діяльності, проведено кореляційно-регресивний аналіз впливу виробничої діяльності на прибутковість обраного підприємства, а також обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний».

Виробнича діяльність підприємства являє собою сукупність працівників, які виконують певні дії на об'єкт виробництва зі застосуванням засобів праці, які необхідні для того, щоб перетворити задіяні ресурси на готову продукцію. Її мета полягає в створенні продукту, його реалізації і отриманні прибутку.

Підвищення ефективності виробничої діяльності можна здійснити за рахунок покращення чи оновлення основних засобів та збільшення продуктивності роботи персоналу. Для того, щоб обрати за яким напрямком слід підприємству покращувати виробничу діяльність, необхідно провести аналіз та визначити її слабкі місця.

До основних показників ефективності виробництва слід віднести якість продукції, екологічність, соціальна ефективність, показники ефективності використання матеріальних, трудових ресурсів та основних засобів.

Приватне акціонерне товариство «Охтирський пивоварний завод» є залежним господарським товариством, 90% акцій якого належить ПрАТ «Оболонь». Підприємство розташовано у Сумській області, м. Охтирка. До основних видів продукції ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» належать пиво, безалкогольні напої та вода питна. Найбільшу питому вагу у виробництві та реалізації займає пиво, асортимент якого налічує 7 його різновидів.

Після проведення економічного аналізу ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» було виявлено ряд недоліків. Стан основних засобів на підприємстві є незадовільним. Трудові ресурси мають тенденцію до зменшення продуктивності праці, що негативно впливає на економічний стан ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». Такі показники, як чистий дохід та собівартість продукції майже не зазнали змін. Прорахувавши показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, можна стверджувати, що підприємство має змогу розраховатися по своїм зобов'язанням лише у середньо- і довгостроковій перспективі.

Аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» продемонстрував, що підприємство не забезпечене матеріальними ресурсами в повній мірі та має тенденцію до їх зменшення. Продуктивність праці зменшується з кожним роком, що свідчить про неефективне використання трудових ресурсів. Ефективність використання основних засобів з кожним роком спадає, про це свідчить постійне зменшення показника фондівдачі та відповідно збільшення фондомісткості.

Для проведення кореляційно-регресивного аналізу впливу виробничої діяльності на прибутковість ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» було обрано такі фактори, як балансова вартість основних виробничих засобів, балансова вартість оборотних засобів та собівартість реалізованої продукції. Після його проведення було виявлено мультиколінеарність між факторними ознаками, тому було складено рівняння парної лінійної регресії для кожного із параметрів. Регресійний аналіз виявив, що дані параметри є статистично значимими. Останнім кроком став розрахунок коефіцієнтів еластичності, відповідно до яких було визначено як саме зміниться чистий дохід при зміні одного з даних параметрів на одиницю.

Для вдосконалення виробничої діяльності ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» було розглянуто всі можливі шляхи підвищення її ефективності, проте, виходячи з того, що найбільшою проблемою для виробничої діяльності підприємства є зношені та непридатні до роботи основні засоби, було запропоновано впровадити нову виробничу лінію для пива. До обладнання, на яке потрібно провести заміну, відносяться: магнітний апарат SW 94, автоматичні ваги SX 1905, дробарки BWN 87, заторні апарати AISI 304, сусловарильний котел AS 98, фільтраційний апарат РТА 9, хмелецідильник AISI 205, циліндроконічні танки DW 104, фільтр-преси, диатомітові установи, сепаратори для освітлення пива SPX FLOW Seital та пакувальне обладнання SPX N0109.

Капітальні інвестиції, що необхідні для впровадження нового виробничого обладнання на ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» складають 4522856,9 грн. Для придбання даного обладнання можна використати кошти з амортизаційного фонду ПрАТ «Охтирський пивоварний завод», який на 31 грудня 2019 року було дорівнює 55088000 грн.

Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження нової техніки на підприємстві дозволяє констатувати, що розроблені заходи є виправданими, про що свідчать показники ефективності інвестицій, а також прогнозовані фінансові та економічні показники.

До результатів впровадження нового виробничого обладнання в ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» можна віднести як економічну, так і соціальну ефективність, а саме: збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 3,67%; зниження повної собівартості продукції на 9%; збільшення прибутку на 16%; збільшення показників рентабельності від 0,5% до 137,6%; збільшення продуктивності праці персоналу та середньогодинного виробітку 1 робітника на 40% та зменшення трудомісткості 8%; збільшення фондівіддачі на 122,3% та зменшення фондомісткості на 11,4%; збільшення фондоозброєності на 3,2%;

полегшення праці виробничого персоналу, а також покращення їх фізичного та психічного стану.

Отже, капітальні інвестиції можна вважати доцільними, адже впровадження нового виробничого обладнання свідчить про їх економічну доцільність та вказують на ефективність їх використання.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Макаренко М.В., Михалина О.М. Виробничий менеджмент: навч. посіб. М.: Видавництво "ПРІОР", 1988.
2. Ільєнкова С. Д. Виробничий менеджмент: посіб. ЮНІТІ-ДАНА, 2000.
3. Петровича І.М. Економіка виробничого підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2001. 405 с.
4. Гур'єва О.А. Економічна модель підвищення ефективності підприємств за допомогою технічного переозброєння виробництва: *Вісник Хмельницького державного університету*. 2013. 27 с.
5. Кельдер Т.Л. Економіка праці. Запоріжжя: ЗДУ, 2001. 59 с.
6. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2000. 23 с.
7. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: підручник. Київ: КНЕУ, 2003. 68 с.
8. Шаховська Л. С. Мотивація праці в перехідній економіці. Волгоград, 1995. 17 с.
9. Кушваха Р.А. Ефективність – одна з найважливіших категорій в економіці та її значення в процесі господарювання: наук. вісник. Львів: Український державний лісотехнічний університет, 2005.
10. Шевченко Д. К. Проблеми ефективності використання економічного потенціалу. Запоріжжя: КПУ, 2004. 138 с.
11. Інформаційна база даних емітентів. URL: <http://smida.gov.ua>
12. Інформаційна база даних компаній. URL: <https://youcontrol.com.ua/>
13. Басовська Л. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. ІНФРА-М, 2004.
14. Показники використання основних виробничих засобів. URL: <https://studfiles.net/preview/5013437/page:13/>

15. Трудові ресурси та оплата праці на підприємствах. URL: <http://infotour.in.ua/dyadechko81.html>
16. Відносні показники ліквідності і платоспроможності. URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/102-vidnosni-pokaznykylikvidnosti>
17. Відносні показники ділової активності. URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/103-vidnosni-pokaznyky-dilovoiaktyvnosti>
18. Оцінка основних чинників впливу на формування прибутку сільськогосподарських підприємств. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/73.pdf
19. Эконометрика. Шкала Чеддока. URL: <https://ekonometrik.ru>
20. Барчук І.Д. Основні умови економічного обґрунтування процесу оновлення технологічного обладнання підприємства, 2011. 23 с.
21. Кондратюков, С.В. Основы расчета экономической эффективности внедрения новой техники. Омский научный вестник, 2014. 42 с.
22. Тихомиров В. П. Технологія пивоварного і безалкогольного виробництв. Колос, 1998. 448 с.
23. Калунянц К. А., Яровенко В. Л., Домарецький В. А., Колчева Р. А. Технологія солоду, пива та безалкогольних напоїв. Колос, 1992. 446 с.
24. Главачек Ф., Лхотскій А. Пивоваріння. Харчова промисловість, 1977. 624 с.
25. Купити обладнання для виробництва пива в Україні. URL: <https://flowtech.com.ua/portfolio-types/oborudovanie-dlya-proizvodstva-piva/>
26. Сучасний стан та перспективи розвитку пивного ринку в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/339248351_SUCASNIJ_STAN_TA_PERSPEKTIVI_ROZVITKU_PIVNOGO_RINKU_V_UKRAINI

27. Комплект обладнання для пивоваріння. URL: <https://www.rozavetrov.ua/index.php?cPath=325&language=uk>
28. Все обладнання для виробництва пива і сидру. URL: <https://www.czechminibreweries.com/ru/>
29. Калунянц К. А. Химия солода и пива. Агропромиздат, 1990. 176 с.
30. Аналіз ринку крафтового пива в Україні. 2020 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-kraftovogo-piva-v-ukraine-2020-god>
31. Джазовська І.М. Термінологічні та методологічні проблеми розробки стратегії технічного переозброєння: Звістки вищих навчальних закладів, 2011. 35 с.
32. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. К: Центр навчальної літератури, 2011. 398 с.
33. Яркіна Т.В. Основи економіки підприємства: навч. посіб. М., 2000. 78 с.
34. Бланк І.О., Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 344 с.
35. Сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру. URL: <https://opendatabot.ua/c/00383053>
36. Кувшинов, М.С. Анализ и прогноз эффективности инвестиционных проектов промышленных предприятий: вестник. ЮжноУральский государственный университет, 2013. 17 с.
37. Офіційний сайт ПрАТ «Охтирський пивоварний завод». URL: <https://www.ok.obolon.ua/>
38. Новиков М.А. Резервы роста рентабельности товаров промышленных предприятий. Инфра-М, 2015.
39. Свірідова С.С. Оцінка факторів впливу на рентабельність підприємства. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/11/22.pdf>

40. Совицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск: Экоперспектива, 2007. 358 с.

41. Go with the cash flow: Calculate NPV and IRR in Excel. URL: <https://support.microsoft.com/en-us/office/go-with-the-cash-flow-calculate-npv-and-irr-in-excel-9e3d78bb-f1de-4f8e-a20e-b8955851690c>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1 – Консолідований баланс ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» за 2019 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Нематеріальні активи:	1000	474	437
первісна вартість	1001	636	632
накопичена амортизація	1002	-158	-195
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12	54
Основні засоби:	1010	18931	19422
первісна вартість	1011	51631	55088
Знос	1012	-32700	-35666
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
Знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом І	1095	19417	19913

Запаси	1100	16324	19234
Виробничі запаси	1101	12373	15320
Незавершене виробництво	1102	1082	1469
Готова продукція	1103	2017	1639
Товари	1104	852	806
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2962	2802
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	617	355
з бюджетом	1135	63	292
у тому числі з податку на прибуток	1136	61	292
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7	15
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	218	241
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	256	256
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	27	21
Усього за розділом II	1195	20474	23216
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	39891	43129

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	474	437
первісна вартість	1001	636	632
накопичена амортизація	1002	-158	-195
Незавершені капітальні інвестиції	1005	12	54
Основні засоби:	1010	18931	19422
первісна вартість	1011	51631	55088
Знос	1012	-32700	-35666
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
Знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	19417	19913
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	16324	19234
Виробничі запаси	1101	12373	15320
Незавершене виробництво	1102	1082	1469
Готова продукція	1103	2017	1639
Товари	1104	852	806
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2962	2802

Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	617	355
з бюджетом	1135	63	292
у тому числі з податку на прибуток	1136	61	292
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7	15
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	218	241
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	256	256
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	27	21
Усього за розділом II	1195	20474	23216
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	39891	43129

Таблиця А2 – Консолідований баланс ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» за 2018 рік

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	495	458
первісна вартість	1001	652	610
накопичена амортизація	1002	157	152
Незавершені капітальні інвестиції	1005	33	12
Основні засоби:	1010	21445	25126
первісна вартість	1011	49300	55077
знос	1012	27855	29951
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0

знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	82	52
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	22055	25648
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	8961	10289
Виробничі запаси	1101	6108	6303
Незавершене виробництво	1102	642	1091
Готова продукція	1103	1008	2012
Товари	1104	1203	884
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3107	3098
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	734	615
з бюджетом	1135	539	63
у тому числі з податку на прибуток	1136	529	61
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17	12
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	189	218
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	258	256
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			

резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	21	27
Усього за розділом II	1195	13826	14578
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	35881	40226

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1504	1504
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5113	5113
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	823	822
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	24970	24127
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	32410	31566
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	30	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0

інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	30	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	1802	5700
за розрахунками з бюджетом	1620	689	1094
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	194	106
за розрахунками з оплати праці	1630	491	501
за одержаними авансами	1635	0	869
за розрахунками з учасниками	1640	58	65
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	173	273
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	34	52
Усього за розділом III	1695	3441	8660
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	35881	40226

Додаток Б

Таблиця Б1 – Звіт про фінансові результати ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	87109	91092
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-63435)	(-67366)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	23674	23726
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	2375	3223
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(-6373)	(-5977)
Витрати на збут	2150	(-14474)	(-13549)

Інші операційні витрати	2180	(-4439)	(-6407)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	763	1016
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	54
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	-26
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(-282)	(-347)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	481	723
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-141	-531
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	340	192
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Таблиця Б1 – Звіт про фінансові результати ПрАТ «Охтирський пивоварний завод» за 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	91092	94859
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-67366	-69847

Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	23726	25012
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	3223	3381
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-5977	-6364
Витрати на збут	2150	-13549	-15138
Інші операційні витрати	2180	-6407	-3437
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1016	3454
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	54	32
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	-26
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-280	-292
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	790	3168
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-531	-963

Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	259	2205
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0